Է. ՏԱՐԻ 2002 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 10 ՀՈՌԻ 4383—Հ. Տ. 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890—Ն. Տ. 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890 — ՀԻՋՐ. 16 ՍԷՖԼԷՐ 1308 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՄԱՍԵՐ ԵՒ ԻՐԵՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՔ Է ՈՒՂՂՒԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ-Ի ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك

غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Կիսոյ տարի	160
Եռամսեայ	80
Մէկ ամսոյ	40
Արտասահման տարեկան	200
» » կիսամեայ »	100
Ռուսաց երկիրներուն տարեկան Բրնձ	50
» » կիսամեայ »	25

Խնդրոյ զրկուած թղթերու համար՝ ամսոյ մը ետքէ հարցուածներու վրայ 6 ՊԱՐԱԳՐԱՖԵՆԵՐԸ ԶՐԿՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԳՐԱԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՐԿԻՒ

Նոր բաժանորդներ կամ դրամ
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԻՊԻՐԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ռուսիոյ Ծովային նախարար Զիհաչեւ Ծովակալ այս օրերս ի Սեւ Ծով եկաւ, Եւլոգոսան Աղաթեպէ անուն մեծ զրահաւորին ի Ծով իջուցման ներկայ գտնուելու ի Նիքոլայեւ։ Ամէն պատրաստութիւնք կատարուած էին, պաշտօնատարք և հրաւիրեալք հաւաքուած, որք՝ մեծ բազմութեան մը հետ մէկտեղ՝ հետաքրքիր էին Սեւ Ծովու մէջ շինուած ռուսական երրորդ մեծ զրահաւորին նաւակայքէն վար իջնելը տեսնել։ Բայց ի զո՞ւր։ Զրահաւորը գտնուած տեղէն վար իջնել չուզեց։ Հակառակ ամէն ճգանց, Եւլոգոսան Աղաթեպէ իրենց օրշման վրայ հաստատացին, և Ծովակալք ու հրաւիրեալք, քանի մը ժամեր բացարձակ անձկութեան մէջ սպասելէ յետոյ, յուսաբեկ եւ դարձան։ Երկու օր ետքն ամենամեծ դժուարութեամբ բայց առանց ո՛և է հանդիսի ջուրն իջեցուցին նորակերտ մարտանաւը։—Նոյն դժբախտութիւն նոյն նաւարանին մէջ չորս տարի յառաջ եւս պատահեցաւ Կոպրիին Բ. մեծ զրահաւորին, որոյ ի Ծով իջեցումը դիտելու համար եկած էր նոյն ինքն Կայսրն, որ յուսաբեկ և վշտացած ետ դառնալ հարկադրեցաւ։

* * *

Ռուսիոյ նախարարք և նախարարական խորհրդականք ամենքն ալ արձակուրդ կը վայելեն այս պահուս։ Անոնց կարգին մէջ է նաեւ այն կարեւոր անձնաւորութիւն որ ռուսական կրօնի և բարոյականի ընդհանուր վերատեսուչը կը հաշուուի, այսինքն՝ Ս. Սինոդի ահռելի Պրոկուրորն Պ. Փոպիէտոնոսցեւ, որ հարաւային դաշտաց մէջ պտոյտ մը կը կատարէ, աւելի քան երբեք վայելելով Զարին վստահութիւնն։

Ելմտական նախարար Պ. Վիշնէկրաձքիի ուղեւորութենէն ի կեդր. Ասիա կարեւոր արդիւնք կ'ակնկալուին։ Ի Տիֆլիս յայտարարեց հրապարակաւ թէ իւր ուղեւորութեան գլխաւոր նպատակն է ազդուագոյն միջոցներ գտնել Ասիոյ այն մասին հրապարակները ռուսական վաճառականութեան առչեւ բանալու։—Կեդր. Ասիոյ երկաթուղիները չենոյ Անէնքովի ճարտարագէտ զրաւարին Փեթերպուրգի գտնուած պահուն գովեստ միայն կը լսուի իւր վրայ, իսկ Կեդր. Ասիա վերադառնալուն պէս, ամբաստանութիւնք իրարու կը յաջորդեն իւր վրայ։ Պ. Վիշնէկրաձքի պիտի քննէ Կեդր. Ասիոյ ռուսական երկաթուղեաց շինութեան պայմաններն և արդիւնաբերութեան վիճակն, և ուղղակի Կայսեր պիտի տեղեկագրէ։ Ելմտական նախարարին տեղեկագրէն կախու�ունի նաեւ Սիպերիոյ մէկ ծայրէն միւսն երկաթուղոյ մը շինութիւնն, ինչպէս և արդի ասիական դժին Սմրղանտէ ի Թաշքէնտ երկաթգծուն։

* * *

Ռուսիոյ պետական կալուածոց վարչութեան կողմէ պաշտօնատար մը անցեալ տարի Եգիպտոսի մէջ բավական մշակութիւնները քննելով այնչափ հաւնեցաւ Նեղոսի ջուրց միջոցաւ ոռոգման դրութեան որ ի Դահիրէ վերադարձին յանուն Ռուսիոյ Կայսեր հրաւիրեց Եգիպտոսի հանրային շինութեանց անդլիացի տնօրէնն՝ Ղոլին Մանքրիէֆ՝ իրեն հետ Մերվ երթալու ի կեդր. Ասիա, ուր Զարն ընդարձակ հողեր ունի, զորս Մուրղապ գետին ջուրով ոռոգելու համար ցարդ փորձուած միջոցք ի դերեւ ելած են։ Այն ասիական տաքցուածոց մէջ ռուս կառավարութիւնը բավական մշակութենէն մեծ արդիւնք կ'ակնկալէ, բայց առաջին հարկաւոր բանն է ջուր։

Սըր Ռ. Մանքրիէֆ հաւանեցաւ այս առաջարկութեան, և Խիվէն թողտուութիւն ստացաւ հոկտ. 1-ին ճամբայ ելնելու, և մինչեւ նոյմ-ի վերջը պիտի մնայ ի Մերվ։ Նեղոսի այս տարւոյ ընթացքն այնքան գոհացուցիչ է որ հանրային շինութեանց և ոռոգմանց այս մասնագէտ տնօրէն կարող կը լի նի պահ մը հեռանալ իւր պաշտօնէն՝ առանց վնաս պատճառելու Եգիպտոսի։

* * *

Օռէսէ Վէրնէ։ ռուս թերթին մէջ կը կարդանք. «Հանրածանօթ ռուս բանաստեղծ Փ. Փլեշչեւ ի Մոսքուա յետին թշուառութեան մէջ կ'ապրէր, շատ անգամ իրեն և իւր բազմանդամ ընտանեաց համար ուտեստ գտնելու միջոցէն զուրկ։ Վերջին օրերս, պաշտօնապէս իմաց տրուեցաւ. իրեն թէ ի Ռիազան բնակեալ աղդականաց մին վախճանելով վեց միլիոն վեց հարիւր հազար Ֆր. կտակած է իրեն։ Պ. Փլեշչեւ այս լուրն ընդունած պահուն այնքան անարժաթ վիճակի մէջ կը գտնուէր որ ժառանգութեան տիրանալու համար Մոսքուայէ չկրցաւ մեկնիլ։ Մոսքուացի փաստաբան Պ. Փլէվլրօ օգնութեան հասաւ, և երկուքը մէկէն Ռիազան դացին միլիոնները տիրանալու։

* * *

Մոսկովսկի Վէդոմոսթի կը ծանուցանէ թէ ներքին գործոց Նախարարը նոր օրինագիծ մը պատրաստած է այն օտարահպատակաց վրայ որք Ռուսիայէն կը վռնտուին, բայց չեն ընդունիր այն կառավարութեանց կողմէ եւս որոց հպատակ լինել կը յայտարարեն։ Նախարարն իրաւունք պիտի ունենայ վարչական տնօրինութեամբ այս կարգի մարդիկը բնակեցնել Թոմսքի և Թոպոլսքի նահանգաց մէջ, որպէս նաւէօտարահպատակներն որք դատավճռով ենթարկեալ են ոստիկանական հսկողութեան։ Օտարահպատակներ որք Ռուսիայէն կը վռնտուին և կը վերադառնան առանց ռուս կառավարութենէն կանխաւ հաւանութիւն ստանալու՝ մէկ ամսէ մինչեւ երեք ամսոյ բանտարկութեան դատապարտելի են։

* * *

Բանտերու վարչութեան նախագահ Պ. Կալբին Վրասքի առաջարկեց որ այսուհետեւ մարմնական պատժոյ (խրբաղանի) չենթարկին ի Սիպերիա աքսորեալ և հոն բանտարկեալ կանայք, որք եթէ իշխանութեանց դէմ ըմբոստանային՝ խարազանաւ կը պատուհասուէին ցայտալոյ, ինչպէս վերջերս ինչ ինչ սրտառուչ պատմութեամբք երեւան եկաւ։ Պ. Վրասքի ի փոխարէն կ'առաջարկէ որ այս վիճակին մէջ գտնուող կանայք Խաղաղականի Սաղալիէն կղզին աքսորուին։ Հոն այն հեռաւոր կղզւոյն մէջ պիտի բանտարկուին ինքն կոչուած խարազանի մէն մի հարուածին փոխարէն տասն աւուր և հասարակ գաւազանի մէն մի հարուածին տեղ երկու աւուր բանտարկութեան հաշուով։

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԽՆԴԻՐԻՆ Ի ԴԵՐՄԱՆԻԱ

Երէկ Քէօյ Զայտէնի մէկ դիտողութիւնն յիշեցինք գերման ազնուականութեան մէջ տիրող գայթակղութեանց վրայ։ Ռայխսթոգի աւելի համբաձակ կը խօսի նոյն նիւթին վրայ։

«Անցեալ շաբթուն հանդիսաւոր եղանք այնպիսի դէպքերու որք աբխուր ծանրակշռութիւն մ'ունին։ Սովորած էինք աղքատ դասուն մէջ վնասակար բարոյական անկման նշաններ։ Բայց այսօր ընկերութեան ամենաբարձր դասք աշխարհի առչեւ կը պարզեն բարոյական անկում մը որ ամենածանր մտածումներ կը թելադրէ։ Կոմս մը, Պ. Ֆոն Ֆլեմմինգ, որ բան դործ չունի և իւր հաճոյքին համար միայն կ'ապրի, կը դանակոծէ մարդ մը որ բաւական փութաջանութեամբ իրեն ցոյց չի տար իւր հոմանուհւոյն բնակարանը։ Կոմսն այս մարդը կը ծեծէ ինչպէս ամենէն կոչտ ախոռապանը չի զարներ անասնոյ մը։

«Ուրիշ կոմս մը ատրճանակի հարուածով իւր ուղեղը կը պայթեցնէ որովհետեւ ապրուստի ուրիշ միջոց չունէր բայց եթէ ձիարձակարանները մէջ այլոց ձիերուն վրայ նստելով վաղցնել, արհեստ մը որ իւր ապրուստին չէր բաւեր։ Երրորդ կոմս մը (Պ. Ֆոն Շաումպուրկ), որ նմանապէս պատուաւոր զբաղումմը չունէր, ինքնասպան կը լինի աղջկան մը սենեկին մէջ, որուն հետ շաբաթներով ունեցած յարաբերութիւնք հակառակ էին բարոյականի տարրական սկզբանց։

«Այս կարգի մեծատունք դրամ շատ ունին, լուրջ աշխատութիւն չունին, ո՛չ ալ բարոյական կարգապահութիւն, և զուրկ են կենաց դործնական վարժութենէ և ողջմտութենէ, մինչեւ կէս օր կը քնանան, և օրուան մնացեալ կէսն ալ կը վատնեն իրենց արդուզարդին, հացկերոյթներուն և երեկոյթներուն պատրաստութեան, դիշերուան ժամերն ալ կը բաժնեն թատրոններու, զբօսարաններու եւ պարահանդիսի սրահներու մէջ։ Ի՞նչպէս կարելի է որ այսօրինակ կենցաղավարութեամբ մարդ մը, մանաւանդ երիտասարդ մը չապականի բոլորովին։

«Եւ հաղարներով չե՞ն համրուիր մինթ երիտասարդներ որք ճշդիւ ադամպիտան կեանքը կը վարեն։ Բայց երբ դրամը կը պակսի, երբ պարտքերը կը դիզուին, երբ կը յափրանան ամէն տեսակ, երբ կը զզուին ամէն հաճոյքներէ, յայնժամ մաշած հիւծած մարմնոյն և հոգւոյն յուսահատութիւն կը տիրէ, և իրբև դերագոյն սփոփանք ատրճանակին կը դիմեն։ Իրօք, այն երեք կոմսերու ճակատագրերն որք անցեալ շաբթուն հանրային մտադրութեան առարկայ եղան՝ պէտք է ազնուականութեան աչքերը բանայ, որպէս զի նոր սերնդեան վրայ յետ այսորիկ բարոյական խստագոյն հսկողութիւն մ'ի գործ դրուի։»

Ռայխսթոգի մէջ այս տողերու գրուելէն մէկ օր ետքը Փոցտամի մէջ յանդիմանութիւն եղաւ թէ ուրիշ ազնուական մը, հաղարապետ ֆոն Նորման, հրամատար կայսերական զօրաց առաջին վաշտին, և անօրէն սպայից վարժարանի, ինքնասպան եղած է՝ նախ թոյն կուլ տալով և յետոյ՝ առաւելագոյն ապահովութեամբ իւր կենաց վերջ տալու համար՝ իւր երակները բանալով։

* * *

Միւս կողմէ, կառավարական գլխաւոր թերթը, Նորդ Տէյչէ Ալլ. Զայտունգ, յատուկ խմբագրականաւ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ ուսանողաց մէջ ինքնասպանութեանց յաճախութեան վրայ, զոր շատ տխուր երեւոյթ մը կը համարի, և այս նիւթապաշտական յուսահատ տրամադրութեանց դէմ դիմելու համար նոր սերունդը կը պահանջէ որ դպրոցներու մէջ բարոյական և ընկերական կրթութեան աւելի մեծ տեղ մը տրուի, և բաւ չհամարուի աշակերտաց միաբերան բեռնաւորել ուսմանց ծանր պաշարով մը։

ԳԱՂԹԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾԻ

Պ. Քիւնցել և այլ եօթն Գերմանք որոց ի Վիթու (Արեւելեան Ափրիկէ ընդ անդլիական վարչութեամբ) Արաբներու կողմէ ջարդուելը ծանուցինք՝ հոն դացած էին ափրիկեան մեծ անտառներու մօտ սղոցարան և փայտի վաճառականութիւն հաստատելու։ Պ. Քիւնցել զանազան առիթներով ուղեւորած էր Ափրիկէ և իրբ երկրախոյզ բաւական հմտաւ հանուած էր։ Անդամ մը ծխախոտի մշակութեան համար տեղ բանալու համար անտառի մը ծառերը կոտրած պահուն Պ. Քիւնցել վայրի ընդդիմի և կաղնոյ ծառերու հարուստ անտառի մը մէջ դտաւ ինքզինք, և փութով Գերմանիա դարձաւ դրամ և դործիք ճարելու՝ մեծ սղոցարան մը հիմնելու համար այն ճոխ անտառին մօտ։ Պէտք եղած դործիքն 91 մեծ սնտուկներու մէջ դիզած, ճամբայ ելաւ այն առաջին շաբաթուան զոր գերման կառավարութիւնը վարձեց յօգուտ Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական նորահաստատ դաղթականութեան, Ռոյխոնակ շոգեներաւը։ Պ. Քիւնցել իրեն հետ տարաւ ատաղձագործ վարպետ մը, բժիշկ մը, մեքենագէտ վարպետ մը, նաեւ ճարտարագէտ մը, և ասոնց ամենքն և ուրիշներ իրեն հետ ջարդուեցան Ա. բարաց հետ վէճի մը առթիւ։ Պ. Քիւնցել բնաւորութեամբ խիստ և իրսխտ մարդ մ'էր։

Որովհետեւ այս աղետալի դէպքը այժմ անդլիական դրոշին հովանաւորութիւնը վայելող երկրի մը մէջ պատահեցաւ, (թէեւ այն երկիրը քիչ յառաջ Գերմանիոյ հովանաւորութեան ներքեւ էր,) գերման կառավարութիւնը կը պահանջէ շարադործաց խստիւ պատուհասումն, և մինչեւ իսկ դրամական հատուցում սպանեալ Գերմանաց ընտանիքներուն համար։

ԻՏԱԼԵԱՆ ԴԱՒԱՌՔ ԱՒՍՏՐԻՈՅ

Պերլինի և Հռոմայ լրագիրք ոմանք զրոյց կը յիշեն իբր թէ Աւստրիոյ կառավարութիւնն՝ ինչ ինչ փոխարինութեամբք Թրենթինոյի իտալական դաւառն և Թիրոլի հարաւային (իտալական) մասն Իտալիոյ պիտի թողու։ Աւստրիա կը հաճի այս զիջումն ընել Իտալիոյ՝ պայմանաւ որ Իտալիա նոնոդէ Երրեակ Նիզակցութիւնն և երաշխաւորէ Աւստրիոյ ապադայ պատահական ստացուածքն։ Այս կարդադրութիւն սկզբամբ սրոշուած է, և Իտալիոյ երեսփոխանական ընդհանուր ընտրութիւններէն յառաջ պիտի հռչակուի հերթ։ Շնորհիւ այս քաղաքական յաջողութեան Պ. Քրիսպիի կը յուսայ եղեր զենքակից ընել իւր Իռէէնթեան կամ հակաւարեան հակառակորդներ, ցոյց տալով արդեամբ թէ իւր խաղաղ աշխարհավարութեամբ առանց ռիսկնէդոյթեան ձեռք բերած է ինչ որ Իռէէնթեանք պատերազմաւ եւ թատասեալ կը յուսային։

ԲԱՂԱԿՈՆՈՒԹԻՒՆ

Կը յիշուի թէ Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնն յատուկ օրէնքով արգիլեց Մորմոնաց բազմակնութիւնն, և հրամայեց դրաւել ինչքն և ստացուածքն ամէն մորմոն եկեղեցեաց որք թոյլատրեն բազմակնութիւն, քաղաքային պատժոյ ենթարկելով հանդերձ բազմակին բռնուած Մորմոնները։

Այս դաշնակցային օրէնք այնքան խստութեամբ ի գործ դրուեցաւ որ Մորմոնք տեղի տուին վերջապէս։

Մորմոնաց եկեղեցւոյն նախագահն այս օրերս ցայտարարութիւն մը հրատարակելով հաչակեց թէ Մորմոնաց եկեղեցին այլ եւս բազմակնութիւն չի քարոզեր, և բազմակնութիւնն արգիլող ամերիկեան օրէնքին ճշդիւ պիտի հնազանդի արուհետեւ։

Այս ցայտարարութեան անմիջական շարժառիթն եղաւ սա իրողութիւն թէ ոչ-մորմոն Ամերիկացիներ կը բազմանան Եութահի մէջ, որ Մորմոնաց հայրենիքն է։ Մորմոնք կ'ուզեն իրենց հայրենիքը պարզ դաւառի վիճակէն հանել և ինքնօրէն Պետութիւն մ'ընել միւս ամերիկեան նահանգաց նման, որք յայտնի է թէ բոլորովին ինքնօրէն են իրենց ներքին օրինաց'ու վարչութեան մասին։ Բայց Մորմոնք գիտեն թէ ցոյչափ բազմակնութիւնը չդառնան՝ նահանգային ինքնօրինութիւն չպիտի շնորհուի իրենց։

Միւս կողմէ, ամերիկեան լրագիրք կ'ազդարարեն Դաշնակցային կառավարութեան չխարուիլ Մորմոնաց հնարքէն, որք անդամ մը եթէ ինքնօրինութիւն ձեռք բերին՝ կարող են վերահաստատել բազմակնութիւնը, զոր յայնժամ Դաշնակցային Կառավարութիւնը չի կրնար արդիլել, իբրև ինքնօրէն նահանգի մը ներքին օրէնդրութիւն։

ԽՐՈՒԱԹՔ ԵՒ ԶԵՀՔ

Սմիրնայէր արքեպիսկոպոս, երիտասարդ-չեհ Ակիրին նախագահ Թիլշեր ուսուցչապետին նամակ մ'ուղղելով, շնորհակալութիւն յայտնեց չեհ ազդին կողմէ իրեն զրկուած խնդակցութեանց համար, իւր եպիսկոպոսական ձեռնադրման քառասնամեկին առթիւ։ Հայրենասէր արքեպիսկոպոսը կ'ըսէ. «Աստուած օրհնէ անուանի չեհ ժողովուրդն, եւ շնորհէ նմա ամենայն ազատութիւն ու բարգաւաճում որուն կը փափաքի։ Զեհ ժողովրդեան ամէն յաղթութեան մէջ մեք եւս երաշխաւորութիւն մը կը տեսնենք մեր զօրութեան և ապադային համար։ Մասնաւորապէս շնորհակալ եմ որ չեհ ազդին երկրորդին կուսակցութիւնք՝ Ծեր Զեհք և Երիտասարդ Զեհք՝ հաւասարապէս խնդակից եղան ինձ իմ յոբելեանիս առթիւ»։

ԼԵՀԻ ԲՐՈՒՍԻՈՅ

Փոզէնի Լեհաց դէպուտատ թերթը, Գուրէք Փոզնանսքի, կը ծանուցանէ թէ Վատիկանի արտաքին գործոց պաշտօնեայ Ռամիոլլա կարդինալ կը հրաժարի պաշտօնէն, որովհետեւ Պերլինի կառավարութիւնը զիջում չընար Փոզէնի նոր լեհական արքեպիսկոպոսին անուանման խնդրոյն մէջ։ Ծանուցինք թէ Բրուսիոյ կառավարութիւնը մի առ մի մերժած է ամէն ընտրելիներ որք ազդաւ Լեհ և աւելի կամ նուազ լեհական զդացմամբք տոգորեալ են, պահանջելով որ ոչ-լեհ եկեղեցական մը կոչուի Փոզէնի արքեպիսկոպոսութեան։ Նոյն դժուարութիւն կայ Սթրազպուրգի արքեպիսկոպոսութեան մասին։ Ռամիոլլա կարդինալ Պերլինի հետ յարաբերութեանց այս ձգտեալ վիճակին մէջ, կը յուսայ եղեր իւր հրաժարմամբ բարւոքում մը յառաջ բերել։

Ի ԶԵՌՆԱԿՈՐՈՒ

Սեւ Լերան Նիքոլա իշխանն հրամայեց որ 1891 յունուար 1-էն սկսեալ ռուսերէնի ուսումը պարտաւորիչ լինի Զեռնակորայի ամէն կարգի վարժարանաց մէջ։

— 40 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

ՄԱՏՈՒՑՈՒՄ ԵՒ ՄԵՐԺՈՒՄ

—Մի՛ արգահատիք իմ վիճակիս, պարոն, կարող եմ քաջութեամբ, համակամութեամբ եւ արժանապէս տոկալ իմ թշուառութեանս։ Գիտէք թէ ինչ բանի համար եկայ գտնել զձեզ։ Մի՛ կարծէք թէ չքաւորութեանս մէջ օգնութիւն կը խնդրեմ։

—Օ՛հ, տիկին կոմուհի, պատասխանեց Պ. Քրվիզիէ վշտանգեալ ձայնով մը, ինչո՞ւ այդպէս կը մեկնէք իմ խօսքերս։

—Այլ եւս այդ խնդրոյն վրայ չի խօսինք, պարոն։ Գանք Պ. Լասէռի նամակին եւ ունեցած մտադրութեանցը։

—Այո՛, տիկին կոմուհի, բայց կը խոստովանիմ թէ քիչ մը չփոթած եմ։

—Ինչ որ ալ ըսէք ինձի, կ'ապահովեմ զձեզ թէ չպիտի վիրաւորուիմ։

—Պ. կոմսն իմացուց ինձ թէ դրամ չունէիք եւ թէ ամէն բանէ զրկուելու վիճակի մը մատնուած էիք։ Ուստի իր նամակին մէջ կը խնդրէր ինձմէ հարկ դատած ամէն ձեռնարկներս եւ խուզարկութիւններս կատարել եւ կատարել տալ ձեր բնակավայրը գտնելու համար։ Միտքս դրի ձեզ դրել կամ այցելութեան գալ։ «Բան մը մի՛ խնայեր, ըսաւ ինծի կոմսը, ձեռքէդ եկածն ընէ՛, դրամ մի խնայեր։» Զձեզ փնտռել տուի, տիկին կոմսուհի, Իտալիոյ մէջ եւ ամէն տեղ ուր կրնայի ենթադրել թէ կը գտնուէիք։

—Իրա՞ւ կ'ըսէք, պարոն, եւ ինչո՞ւ համար։

—Պ. տը Լասէռի մէկ հրամանին կը հնազանդէի։ Բայց հաճեցեք թոյլ տալ որ շարունակեմ։ Ամէն խուզարկութիւնք ապարդիւն եղան։ Բնականաբար, հարկադրեալ ըլլալով այս փափուկ գործին մէջ խոհեմութեամբ եւ յետին ծայր զգուշութեամբ շարժիլ, չգործածեցի կարդ մը միջոցներ որք ապահովապէս լաւագոյն արդիւնք մը կրնային ունենալ։

—Կը հաւնիմ, պարոն, ըսաւ կոմուհին գլուխը խոնարհեցնելով, եւ շնորհակալ եմ ձեզ...

—Աստուած չընէ՝ որ մոռնամ այն յարգանքը զոր պարտինք ունենալ դժբաղդութեան եւ կնոջ հանդէպ։ Կրնայի նաեւ գործս տեսնել լրագրաց միջոցաւ որք այնքա՛ն մեծ սպառում ունին այսօր, բայց այն ատեն հարկ կ'ըլլար Լասէռի կոմսին անունն հրապարակ հանել։ Այդ կերպով աշխարհք արարած ուշադրութիւն պիտի դարձընէր, պիտի հետաքրքրուէր եւ պիտի իմանար անծանօթ մնացած դէպքեր որք մութին մէջ մնալու են։ Այս միջոցն ալ չուզեցի։ Ուստի մեծ դժուարութեան մը հանդէպ կը գտնուէի։ Բայց կըսէի ինքներենս «Անկարելի է որ տիկին կոմսուհին օրին մէկը Բարիզ չի դառնայ։ Ինքը կը ճանչնայ զիս, գիտէ որ իր ամուսնոյն նօտարն եմ, եւ չատ մը պարագայներու մէջ՝ անոր ներկայացուցիչը։ Երբ Բարիզ հասնի, անշուշտ պիտի գայ ինծի այցելութիւն մը տալ, աղջկանը վրայօք լուրեր առնելու համար։» Այս մտածմամբ առաջարկութեանս անյաջողութիւնը կը մոռնայի։ Այս ըսածներէս կրնաք դատել, տիկին կոմուհի թէ ինչ գոհունակութիւն կ'զգամ այս վայրկենիս։

—Հիմա կը մտրռնեմ, պարոն Քրվիզիէ, Լասէռի Պ. կոմսին կողմէ զեկոյց մը պիտի ընէք ինձ։

—Այո՛, տիկին կոմսուհի։

—Ի՞նչ է տեսնենք։

—Լասէռի Պ. Կոմսը չուզեր որ իր անունը կրող կինը, իր աղջկան մայրը չքաւորութեան մատնուի եւ բանի մը պէտք ունենայ։

Կոմսուհին բուռն շարժում մը ըրաւ ու չտկուեցաւ։

—Ցեռոյ, պարոն, հարցուց հնչուն ձայնով մը։

—Իբր ներկայացուցիչ Լասէռի Պ. կոմսին, յանձնարարութիւն ստացած եմ տարեկան յիսուն հազար Ֆրանքի եկամուտ մը յատկացնել ձեզ։ այդ գումարը ամսական կամ վեցամեայ բաժանումներով կրնաք ստանալ ինձմէ կամ Պանք տը Ֆրանս դրամատունէն։

—Իրեւամ որ Պ. կոմսը մեծ է, պատասխանեց մանկամարդ կինը։ այո՛, մեծ է իր վեհանձնութեանը ինչպէս ամէն բանի մէջ, եւ կը հաւատամ, ինչպէս կ'ըսէք ինձ քիչ մը առաջ, թէ բուռն հոգածութիւն մը ունի իմ վիճակս նկատմամբս։ Սակայն, իր անուամբ ձեր ինձ ըրած առաջարկութեան պատասխանելէ առաջ, հարցում մը պիտի ուղղեմ ձեզ, պարոն Քրվիզիէ։

—Ըսէ՛ք, տիկին։

—Լասէռի Պ. կոմսը պիտի թոյլ տա՞յ ինձ աղջիկս տեսնել։

Նօտարն դէմքը տխրեցաւ։

—Տիկին կոմսուհի, թոթովեց, չեմ կրնար ըսել ձեզ...

—Օ՛հ, լաւ կը տեսնեմ թէ դուք տեղեակ էք կոմսին բոլոր խորհրդոց ու գաղտիարներուն։ ուրեմն կրնաք պատասխանել ինձ։

—Դիտաղդարար ոչ, տիկին կոմսուհի։ ես կամքի մը գործադրիչն եմ միայն։ բան մը չեմ կրնար խոստանալ ձեզ։

—Ահա՛ մարդիկ, գոչեց խորին դառնութեամբ մը, այլ եւս իրը մայր չեն նըկատեր զիս, չեն ուզեր որ անօթութենէ մեռնիմ, եւ ապրելու միջո՞ցը կը շնորհեն ինձի։

—Կ'աղաչեմ, տիկին կոմսուհի...

—Այս այսպէս է, պարոն, ճշդիւ այսպէս է...

—Կ'երդնուիմ որ կը սխալիք։

Կոմսուհին ազդու կերպով ընդդիմացաւ։

—Պարոն Քրվիզիէ, դուք գիտէք թէ ինչ է իմ ուզածս։ զուտակս տեսնելու եւ համբուրելու արտօնեալ ըլլալ։ ուրիշ ոչինչ։ Բանի որ այս շնորհքը կը զլացուի ինձ, ա՛լ ուրիշ ակնկալութիւն մը չունիմ Պ. տը Լասէռէն։ չեմ ընդունիր իր առաջարկը։ բան մը չեմ ուզեր։

—Մինչեւ մէկ ատենան կ'ըմբռնեմ, տիկին կոմսուհի, ձեր ազնիւ հպարտութիւնը։ բայց մի՞թէ մերժելու իրաւունք ունի՞ք։

—Ինչպէ՞ս չունիմ, պարոն։ օ՛հ, այո՛, ունիմ եւ չատ սուղի գնեցի զայն։

Նօտարը գլուխն օրօրեց։

—Կ'ուզէ՞ք որ համարձակիրէն խօսիմ։

—Այո՛։

—Ուրեմն ըսեմ ձեզ, տիկին կոմսուհի, թէ ձեր կրած անունը պարտականութիւններ կը դնէ ձեր վրայ՝ հանդէպ ձեր ամուսնոյն, ձեր աղջկան, հանդէպ աշխարհի եւ ձեր անձին իսկ։ Այս վայրկենիս, տիկին կոմսուհի, Պ. տը Լասէռ կոմսին նօտարն է, գրրովալիր եւ յարգալիր խորհրդական մը, բարեկամ մը, եթէ կ'ուզէք, որ կը խօսի միմիայն իր կողմէ։ Լասէռի կոմսուհին հարկադրեալ է իր դիրքը պահել ընկերականութեան մէջ։ պէտք չէ որ նիւթական կենաց դժուարին պահանջմանց դէմ մաքառելու հարկին մէջ գտնուի։

—Կը դուշակեմ ձեր միտքը, պարոն, ըսաւ կոմսուհին, բայց ապահով եղիք եւ ապահովցուցէք Պ. տը Լասէռը, ես չատ հեռու պիտի երթամ եւ այնքան լաւ պիտի պահուրտիմ որ բանբասանաց եւ չարախօսութեան առիթ չպիտի տամ։

—Բայց վերջապէս ի՞նչ պիտի ընէք։

—Դեռ չեմ գիտեր, պարոն։

—Օհ, կ'ըմբռնեմ ձեր միտքը։ անշուշտ կ'ըսէք ինքնին թէ «պիտի աշխատիմ» բայց կարելի՞ բան է միթէ։

—Ինչո՞ւ չէ։

—Որովհետեւ դուք ծնած չէք կորաքսակ ըլլալու համար աշխատութեան մը տակ որ, ինչ ալ ըլլայ, ապերախտ է միշտ։

—Է՛հ, պարոն, աշխարհի ամէն երկիրներու մէջ, կիները,—մեծ մասամբ,—կ'աշխատին ու դժուարին գործեր կը կատարեն։ բան մը չընողները բացառութիւն են։ Մնաց որ, յարեց գրեթէ վայրագ նայուածք մը ուղղելով իր խօսակցին վրայ, եթէ անկարող ըլլամ աշխատութեամբ ապրուստի միջոց մը հայթայթելու...

Ցանկարծ խօսքն ընդհատեց։

—Ի՞նչ պիտի ընէք, հարցուց նօտարը։

—Պիտի մեռնիմ։

Պ. Քրվիզիէ նստած տեղէն վեր ցատքեց։

—Օ՜, օ՜, ըրաւ։

—Միթէ կը կարծէք թէ կեանքին կարեւորութիւն կուտամ ես։

—Տիկին կոմսուհի, ձեր երիտասարդութիւնը...

Կոմսուհին ժամանակ չթողուց որ նօտարը չարունակէր։

—Ես ա՛լ բան մը չեմ, ոչինչ եմ, գոչեց։ իմ երիտասարդութիւնս եւ գեղեցկութիւնս ըսիք։ պէտք չունիմ անոնց։ Ընդհակառակը կ'ուզեմ պառաւ եւ տըգեղ ըլլալ։ Երիտասարդութիւնս բեռ մըն է ու գեղեցկութիւնս ապերաբեր ընծայ մը զոր կ'ատեմ։ Դժբաղդ ըլլալու համար կարելի է հրաժարիլ երիտասարդութենէ եւ գեղեցկութենէ մինչդամայն։

(Շարունակելի)

ՄԱՐԵՇՆԱԼ ՄՈԼԹՔԷ

Վիկտէր Կայսը կը խորհի Մոլթքէի ծննդեան 90րդ տարեդարձին առթիւ Դուքս տիտղոսը տալ նմա, բայց կը վարանի եղեր «Սէտանի Դուքս» տիտղոսը տալ, չփիրաւորելու համար Ֆրանսացւոց դիւրազգածութիւնը։

Ի ՏԱՀՈՄԷ

Տահոմէի տիրիկեան վայրենի վեհապետին և Ֆրանսայի միջև պատերազմին Նկատմամբ եղած յայտնութեանց Նայելով, այս դէպքերը գըրգռողներն առաւելապէս տեղւոյն ֆրանսայի վաճառականք են, որք երկրին դրաւումը կ'ուզեն, զի յայնժամ իրենց ստացուածք հաղարապատիկ աւելի արժէք կը ստանան։ Այս վաճառականք թող տուեր են որ իրենց մարդիկ ոմանք Տահոմէի թագաւորին ձեռքն ինան իբրեւ «պատանդ», գիտնալով որ վտանգ չկայ, և յետոյ «վայրենեաց ձեռքն ինկած Ֆրանսացիներն ազատելու» մարդասիրական նպատակաւ կոչում ըրեր են մայր-հայրենեաց, որ փութայ զօրք ղրկել։

Բարեբախտաբար, Ֆրանսացիք ի դէպ ժամու զգացին թէ ո՛րպիսի նիւթական չահերու յառաջացման համար կը պահանջուեր պատերազմ Տահոմէի թագաւորին դէմ։ Հոն գտնուող ֆրանսացի վաճառականք խնդրեցին որ իրենց գործակիցներէն միոյն յանձնուի Տահոմէի թագաւորին հետ բանակցելու պաշտօնը, բայց ֆրանսական իշխանութիւնք չընդունեցին, կասկածելով թէ այս վաճառականաց գործակալը գործն աւելի իւր տեսից քան Ֆրանսայի շահուց տեսակէտով կը նկատէ, և բանագնացի պաշտօնը Միսիոնարի մը յանձնեցին։

ՏԻԿԻՆ ՓԱԹԹԻ

Աշխարհահռչակ երգիչ Տիկին Փաթթի Փեթերսպուրգի Օփերայի տնօրէնին հետ պայմանագիր մը կնքեց 12 ներկայացումներ տալու համար ի Փեթերսպուրգ և ի Մոսքուա։ Այս 12 ներկայացմանց համար պիտի ընդունի 12.000 կրնէ, (318.000 ֆր.) բաց ի ճամբու ծախքէն իրեն և իւր հետեւորդաց համար։ Նաեւ յատուկ կառաքումբ մը պիտի դրուի իւր տրամադրութեան ներքեւ։

ԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հայոց և Ցունաց Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց խնդրոյն քննութեան համար Բարձր. Մեծ-եպարքոսին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն, որ կը բաղկանայ Ներքին, Դատական ու Արտաքին գործոց Վեհափ. Նախարարներէն, երկուքեւս ի Նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն և մինչեւ ուշ ժամանակ զբաղեցաւ։

Բարիզէն սեպտ. 14/26 թուականաւ գրուած նամակ մը ցաւօք կը գուժէ զգառնաղէտ մահ Մաուրի տը Լիւզինեան իշխանուհւոյն, ամուսնի իշխան Գուիտոն Լուսինեանի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՆԵՒՈՒԹԻՒՆԵՐ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆԱՆՔ

Ադրիանուպոլսոյ մաքսատան տնօրէն անուանեցաւ Հաղթը էֆէնտի, նախորդ տնօրէն մաքսատան Պաղտատի։

Սանիէի երկրորդ ատիճան տրուեցաւ Մուսուլի Նահանգին Տէֆթէրը Խագանիի պաշտօնեայ Էմին էֆէնտիի։

Սալիսէի ատիճան՝ Արտաքին գործոց Նախարարութեան թղթակցութեան դիւանի քարտուղարներէն Վասրֆ ու Ահմէտ պէյերու և Պէրութի Նախնական վարժարանին տնօրէն Ցեվզի էֆէնտիի։

Ականակուռ Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Լայսթէնպէրկի Դուքսին։

Առաջին կարգի Շեֆգատթ՝ Լայսթէնպէրկի Դքսուհւոյն և քրոջը՝ Տիկին Շերէմէթիէվի։

Երկրորդ կարգի Շեֆգատթ՝ Դքսուհւոյն պատուակալ Օրիորդ Նէքլիւտոֆի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան գործակատար Պ. Եատոֆքի։

Զորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Լայսթէնպէրկի Դուքսին Բոդոնոյ շրջենաւուն հրամանատար Պ. Եոնքի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ռուսական դեսպանատան պահակ շրջենաւին հրամանատար Պ. Վլատիմիր Բատալքի։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պ. Սթրովսի և Բոդոնոյ շրջենաւին երկրորդ հրամանատար Պ. Սթոյանոֆի։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Լայսթէնպէրկի Դուքսին սպասաւորաց պետ Պ. Բոլ Բոմանոֆի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Առողջապահական վարչութեան դեղարանաց քննիչներէն Ֆաիզ փաշայի։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Սպարապետի Դրան հին հաշուոց դիւանին պաշտօնեայներէն դեր-հաղարապետ Ֆէյզի էֆէնտիի։

ԴԵՐ-ԾՈՎԱԿՈՒ ՏԻՒԲԷՌՈՒ

Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմին հրամանատար դեր-ծովակալ Տիւբեռառէ երէկ ժամ 9½ին մայրաքաղաքս ժամանեց Ֆոդէն շրջուն մարտանաւով։ Ֆոդէնի կը հետեւէր Վոնոա շրջուն մարտանաւը։

Ֆրանսական մարտանաւք երբ Անխոր Ֆարուի առջեւ ժամանեցին, նաւահանգստի վերատեսուչ Տիլվէր փաշա և իւր հետեւորդ սպայք, ամենքն ալ պաշտօնական հանդերձեալով, շոգեմակոյկով մը մարտանաւերուն մօտեցան և դեր-ծովակալին բարի գալուստ մաղթելէ յետոյ մարտանաւերն առաջնորդեցին Դապաթաշի առջեւ։ Հոն շոգեմակոյկով մը կ'սպասէին Արտաքին գործոց նախարարութեան արարողապետ Իպրահիմ պէյ և կայս. թիկնապահ Իզզէթ փաշա, որք Ֆոդէն մարտանաւն ելան և յանուն Վեհ. Սուլթանին բարի գալուստ մաղթելէ յետոյ Ֆրանսացի դեր-ծովակալին ու հետեւորդաց, յատուկ շոգեմակոյկներով Տոլմա Պաղչէի քարափը առաջնորդեցին զանոնք։

Դեր-ծովակալ Տիւբեռառէ քիչ յետոյ Թարապիոյ ֆրանսական դեսպանատունը գնաց դեսպանատան պահակ Բէնրէլ շոգենաւով։ Դեր-ծովակալին կ'ընկերանային նաւատորմի երկրորդ բաժնին հրամանատար դեր-ծովակալ Ալբիէ, նաւատորմին սպայակոյտի պետ դեր-ծովակալ Սալլատրոյ Տը Լամռամէ եւ ուրիշ մէկ քանի սպայք։ Միւս սպաները, վաթսունի չափ, Բերա գնացին։

Դեր-ծովակալ Տիւբեռառէ եւ իւր հետեւորդք շնորհակալութիւն յայտնեցին իրենց եղած սիրալիր ընդունելութեանց համար։ Դեր-ծովակալն իւր կողմէ նաւային սպայ մը ղրկեց նաւահանգստի վերատեսչութեան պաշտօնատունը, շնորհակալութիւն յայտնելու։

Արարողապետ Միւնիր փաշա Տիւբեռառէ դեր-ծովակալին մօտ երթալով Վեհ. Սուլթանի կայս. բարեւներն հաղորդեց և յանուն Ն. Վեհափառութեան բարի գալուստ մաղթեց նմա։

Դեր-ծովակալն այսօր կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւը պիտի ունենայ. երեկոյին կայս. պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ անոր։

Կայս. թիկնապահ Միրլիվա Իզզէթ փաշա հիւրամեծար կարգուած է եւ պալատական չորս կառքեր դեր-ծովակալին տրամադրութեան ներքեւ դրուած են։

* * *

Դեր-Ծովակալ Տիւբեռառէ Ֆրանսայի առաջնակարգ ծովային հրամանատարներէն մին է եւ 1832ին ծնած ըլլալով, 58 տարեկան է։ Դեր-Ծովակալն 1847ին ծովային ասպարէզը մտած է։ Երկու տարի յետոյ նաւային քարտուղարի օգնական եղած և յետոյ աստիճանաբար բարձրանալով, 1884ին դեր-ծովակալի աստիճանին հասած է։

* * *

Ֆոդէն շրջուն մարտանաւն, որով դեր-ծովակալը մայրաքաղաքս եկաւ, Ֆրանսայի նաւատորմին առաջնակարգ նաւերէ մին է։ Այս մարտանաւ ունի 95 մեդր երկայնութիւն, 6½ մեդր լայնութիւն և բոլորովին պողպատէ շինուած է։ Մեքենան 6000 ձիու ոյժ ունի և ժամը 21 մղոնի արագութիւն։ Մարտանաւը կը պարունակէ երկու թնդանօթ, 171 նաւասաի ու զինուորական նաւագաձուց խումբ մը։

Վոնոա շրջուն մարտանաւն, որ Ֆոդէնի հետ եկած է, 1889ին ծով իջուցուած է և ժամը 17ը մղոն արագութիւն ունի։

Վոնոա ունի երկու թնդանօթ և 145 նաւաստի։ Երկայնութիւնն է 68 մեդր, լայնութիւնը 9 մեդր և բոլորովին պողպատէ շինուած է։ Տարողութիւնն է 1272 տակառաչափ։

Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմը կը կազմեն հետեւեալ 9 մարտանաւեր որք են, Ֆոդէնը՝ որ 11.441 տակառաչափ տարողութիւն ունի և 1885ին ծովը իջուցուած է, Ամիրալ Պոդէն՝ 11.503 տակառաչափ տարողութիւն և 1883ին ծովը իջուցուած, Ամիրալ Տիւբեռառէ՝ 10 487 տակառաչափ տարողութիւն և 1879ին ծովը իջուցուած, Գոլոպէ՝ 9 652 տակառաչափ տարողութիւն՝ և 1881ին ծովը իջուցուած, Ռեզոնիոլը՝ 8.858 տակառաչափ տարողութիւն և 1876ին ծովը իջուցուած, Թրոմպոն՝ 8.456 տակառաչափ տարողութիւն՝ և 1876ին ծովը իջուցուած, Պոյոռ՝ 5.890 տակառաչափ տարողութիւն՝ ու 1880ին ծովը իջուցուած, Տիւկեռէլէն՝ 5.869 տակառաչափ տարողութիւն՝ և 1883ին ծովը իջուցուած և Վոլտ՝ 5.869 տակառաչափ տարողութիւն՝ ու 1883ին ծովը իջուցուած։

ԿԱՑՍ. ՇՆՈՐՀ

Վեհ. Սուլթանն հրամայած էր որ Էրզրումի ընկերման պահուն խզզուած պայից ու նաւասաւաց ընտանիքներուն սովորական քանակութեան կըրկին չափով ամսաթոշակ վճարուի։

Արդ, Ն. Վեհափառութիւնն հրամայած է որ ենթասպայից ընտանիքներու իւրաքանչիւրին 120ական եւ տասնապետներու եւ նաւաստեաց ընտանիքներուն ալ 100 ական դրուշ ամսաթոշակ յատկանայ։ Վեհ. Սուլթանը միանգամայն հրամայած է որ նոր նշանի ամսաթոշակ յատկացուի Բէյէ Մուսէրէի երկրորդ կարգի մարտանաւին խըզդուած սպայից ու նաւաստիներուն։ Այս մարտանաւ անցեալ տարի ընկըզմած էր ի Սեւ ծով։

Ի ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏ

Բարձր. Մեծ-եպարքոսն ու Ծովային Վեհափ. նախարարն երէկ կայս. պալատ գնացին եւ Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամաններն ստանալէ յետոյ իրենց պաշտօնատեղիները դարձան։

Ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյ երէկ առաւօտ կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստացաւ։

ՎԵՀՓ. ՐԱՒԻՖ ՓԱՇԱ

Առեւտրական եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարար Վեհափ. Բաւիֆ փաշա երէկ կայս. պալատ գնաց եւ Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստանալով իւր պաշտօնատեղին դարձաւ։ Ն. Վեհափառութիւն իրիկուան դէմ Բ. Դուռը գնաց եւ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ինչ ինչ խընդրոց վրայ խորհրդակցեցաւ Բարձր. Մեծ-եպարքոսին հետ։

ՄՇՈՑ ԹԱՂՈՒՐ ԱՂԱՍԻՆ

Մէ-ռէ-ՀԷՌ կ'իմանայ թէ Մշոյ Թաղուր Աղասը Ամիի պէյ իւր պաշտօնին մէջ զեղծումներ գործած ըլլալով, կայս. հրամանաւ դատաստանի ենթարկուած է և պիտի դատուի Մշոյ մէջ կազմեալ զինուորական ատենին առջև։

ԲԱՂՋԷՇԻ ՈՍՏԻԿԱՆ-ԶԻՆՈՒՈՐՔ

Բաղէշի ոստիկան-զինուորաց գընդին վրայ երկու դատարակներ աւելցուելով, ասոնցմէ մին նահանգին կեդրոնական վաշտին և միւսն ալ Մշոյ վաշտին միացուած են։

Դ. ՁՕՐԱԲԱՆԱԿ

Բան տեղեկութեանց Հէնէրալ, որոշուեր է իրենց հայրենիքները վերադարձնել Դ. զորաբանակի (Կարին) շրջանակին մէջ ի զէն կոչեալ պահեստի զինուորները։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Պ. Կիւսթաւ տը Ռոչիտ կայս. կառավարութենէն մնաչնորհ կը խնդրէ երկաթուղւոյ մը շինութեան համար։ Այս երկաթուղի, որ լայն գծով պիտի ըլլայ, Իսկէնտէրունի ծովախորշէն պիտի սկսի և մինչեւ Տիարպէքիր պիտի երթայ, Հալէպէն, Համսէն, Դամասկոսէն և Ուրֆայէն անցնելով։

—Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղւոյ մնաչնորհին համար սկսուած բանակցութիւնը յաջողապէս յառաջացած ըլլալով, խնդրարկուն՝ Պ. Նակէլմաքէր՝ մայրաքաղաքս հրաւիրուած է։

—Պերութէն ի Դամասկոս թրամուէյի գծի մը շինութեան վերաբերեալ ծրագիրը Մեծ-եպարքոսին կողմէ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան վերադարձուած է, կարգ մը բարեփոխումներ ներմուծուելու համար։ Ինչպէս կը յիշուի, այդ մեքենանորը խնդրած է Հասան Ֆէյզմ էֆէնտի։

ՊԱՍՐԱԿԻՆ ԾՈՎԱԿԱԼԸ

Ռուս ծովակալ Պասրակին որ երկու նաւերով Իզմիր կը գտնուէր, շըբջուն մարտանաւով մը մեկներ է այդ նաւահանգիստէն, Այնրոզ և Եաֆա այցելելու համար։ Այդ այցելութիւններէ յետոյ, ռուս ծովակալն իւր նաւերով Պիրէոն պիտի երթայ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հալէպէն սեպտեմբեր 17 թուականաւ եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ սեպտեմբեր 16ի կիրակի օրուան ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրուան ժամ 10ը Հալէպի մէջ տասը հոգի հնտախտէ բռնուելով երկուքը մեռեր են։ Նոյն օրը նախապէս բռնուածներէն վեց մահ եւս պատահած է։ Իսկ Ուրֆայի մէջ հինգ օրէ ի վեր հնտախտի որ և է դէպք չէ պատահած։

Առողջապահական վարչութիւնը տեղեկանալով որ հնտախտէ վարակեալ մէկ քանի շոգենաւեր Մէրսին դնացեր են, Դոնեակի կուսակալութենէն տեղեկութիւն ուզած էր թէ այդ տեղն իբրեւ վարակեալ համարելու է թէ ոչ։ Կուսակալութիւնն եւս պատասխանած է թէ այդ տեսակ շոգենաւեր բնաւ Մէրսին եկած չեն, թէ տեղւոյն ու շրջակայից առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է և թէ հարկ չէ Մէրսինը վարակեալ նկատել։

—Հալէպի ժողովուրդը խնդրեր է տեղական իշխանութիւնէն որ Հալէպի մէջ հնտախտ երեւան եկած պահուն հաստատուած առողջապահական շրջթայն, որ վերցուած էր, վերահաստատուի, վասն զի մեծ պէտք կայ անոր, ինչպէս նաեւ հայանեխական դրութեան վերահաստատման։

—Մասուվայէ իտալական աղբիւրէ առնուած վերջին լրոց նայելով, այդ քաղաքին մէջ հնտախտի դէպք չի պատահիր այլ եւս և երկրին ներսերն ալ հնտախտը նուազիլ սկսած է։

ՑՈՑՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

Երուսաղեմէն կը գրեն թէ առ այժմ պատրիարքական ընտրելիներն են Բեթղեհեմի մետրապոլիտ Տ. Անթիմոս և Ս. Տեղեաց Մոսկուայի ներկայացուցիչ Տ. Արսէնիոս։ Անտիոքայ Պատրիարք Տ. Կերասիմոսի ընտրելիութիւնն իբաց թողուած է։ Պատրիարքական ընտրութիւնը պիտի կատարուի մինչեւ 15 հոկտեմբեր։

ՀԱՇՇԻՒԵՐՆԵՐԷ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Դատական նախարար Վեհափ. Բիղա փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է, քննելու համար Իտարէի Մախսուսէի ելմտացոյցն եւ Երէյլիի ածխահանքերու հաշիւները։

Այս յանձնաժողով, որ երէկ առաջին անգամ ըլլալով ի Նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն, կը կազմեն Ելմտական նախարարութեան խորհրդական Նաղիփ էֆէնտի, Ծովային նախարարութեան հաշուակալ Սուրուրի էֆ. եւ Պետական Խորհրդոյ անդամներէն Մենէմէնլիդատէ Ապտուլլահ պէյ։

ՕՍՄ. ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական և թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ տըպագրեալ թուղթերու և աւանդներու սակագնոյն համար որոշեալ բրեփոխութիւնք, որոց կանոնագիրն հրատարակեցինք, պիտի գործադրուին Յառաջիկայ հոկտեմբեր 15էն սկսեալ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԹԱՑՐԻԶ

Ճերէմէ Պոռէյէ կը ծանուցանէ թէ նաւային սպայ Մէհմէտ փաշա և մեքենավար հաղարապետ Հիւսէյին էֆէնտի Շիրքէթի Խարիէի քնիչ կարգուած են, ըստ պայմանագրութեան, նոյն ընկերութեան շոգենաւերու նըկատմամբ հարկ եղած քննութիւնները կատարելու համար։

Ասոնցմէ մին 15 և երկրորդը 5 ոսկի ամսաթոշակ պիտի ստանայ։

Երէկ մաքսային պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը ի Նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Մաքսային վերատեսուչ Հասան Ճէմմի փաշայի և մաքսային ինչ ինչ խնդրոց վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Ցանձնաժողովը կը կազմէին մաքսային ժողովոյ նախագահ Աքիֆ պէյ, հաշուակալ Ճէմալ պէյ և ներքին ապրանաց մաքսատան տնօրէն Իզզէթ պէյ։

—Բարձր. Շէյխ-Իւլ-Իսլամ էֆէնտին հարկ եղած հրամանները տուած է որոց որ անկ է, գաւառաց որբերու յատուկ մնտուկներուն վիճակը քննելու համար։ Ն. Բարձրութիւն տեղեկութիւններ պահանջած է Եանեսի, Մանաստիրի ու Սէլանիկի նահանգաց որբերու յատուկ սընտուկներուն յանձնմանն եղանակին վրայ և միանգամայն հրահանգ ուղղած է Նախիներուն՝ ազատել Միթէվէլլիներու ոմանց ձեռքը մնացած որբերու, այրիներու և այլոց իրաւունքները։

—Տիարպէքիրի յոյն կաթոլիկներու պատրիարքական փոխանորդն և բողոքականաց փոխանորդն հեռագրեր ուղղելով ի կայս. պալատ և ի Բ. Դուռն, գոհունակութիւն յայտնած են կուսակալ Հաճի Հասան պէյի բարւոք պաշտօնավարութենէն, որուն շնորհիւ ամենայն անդորրութեամբ ի'սպրին, և բարեմաղթութիւններ ընելով վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին, իրենց հաւատարմական զգացումները յայտնած են։

—Կայս. բժշկական ընկերութեան Նախագահ Տր. Սգէքքուլի իւր կնոջ հետ մայրաքաղաքս դարձաւ Եւրոպայէն։

—Ֆրանսական դեսպանի որդին և տիկին ու օրիորդ տը Բօշիլտ Բարիզ ուղեւորեցան։

—Տրապիզոնի անգլիական հիւպատոս Պ. Լօնկվարթ մայրաքաղաքս հասաւ նախընթաց օր։

—Վառնայի յոյն մետրապոլիտ Տ. Ղըբիզորիոս մեռեր է։

—Բաց ի ռուսական և աւստրիական դեսպաններէն, որք այս իրիկուն մայրաքաղաքս կ'սպասուին, իտալական եւ պարսկական դեսպանք եւս կը վերադառնան յառաջիկայ շաբթու։

—Թաքիէ, թուելով Իյնէպոլուի Միւֆթի էմրուլլահ էֆէնտիի պաշտօնավարութեան դէմ եղած բողոքները, ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնն կը հրաւիրէ։

—Պարթընէն կը գրեն թէ պաճարխտոն որ մէկ քանի ամսէ ի վեր երեւան եղած էր երթալով կը սաստկանայ։

—Մեծահարուստ յոյն սեղանաւոր Պ. Անտրէ Սինկրոս իր կնոջ հետ Աթէնքէն Սելանիկ ուղեւորեր է, անձամբ այցելելու համար հրկիզեալ վայրերն։ Ինչպէս կը յիշուի, Պ. Սինկրոս իր անձնական ծախիւք կառուցանել պիտի տայ յունաց առաջնորդարանն, եկեղեցին, հիւանդանոցն և այլ շէնքերը։ Պ. Սինկրոս մեծ պատիւներով ընդունուեր է ի Սէլանիկ, և 10 000 ֆրանք յանձներ է նպաստահաւաք յանձնաժողովին, ի նպաստ հրկիզելոց։ Քաղաքին կազմ ընկերութիւնն եւս 1000 ֆրանք տուեր է։

—Սաքս Վէյմար և Սաքս Մանինկէնի իշխանները Սաքսոնիոյ Թագաւորութեան յատուկ պատուանշանէն այլ եւ այլ աստիճաններ նուիրած են Ֆէլէյ շոգենաւին հրամանատար հաղարապետ Իսմայիլ պէյի, առաջին մեքենավար հաղարապետ Իսմայիլ պէյի եւ երկրորդ նաւապետ Խայրի էֆէնտիի։

—Պոլսոյ Վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին քարտուղարներէն Թէվֆիկ էֆէնտի Տարտանելի մտ ոսկեխառն հանք մը գտած և տեղական կառավարութեան դիմած է շահագործման արտօնութիւն խնդրելու։ Այս հանք կը գտնուի Էդիրնէ գաւառակի Պիրամից գիւղախմբին Թոնկոլլօ գիւղին եւ Գազ Տաղի մէջտեղը։

—Եղեռնադատ ատեանն երեք տարուան շրջթայսկապ աշխատութեան և յիսուն ոսկւոյ տուգանաց դատապարտած է Ահարոն անուն մարդ մը, որ երկու հայ աղջկանց պատիւը բռնաբարած էր։

—Եղեռնադատ ատեանն երէկ սկսաւ դատել Սարբեարի ոճրագործութեան հեղինակներէն ի Թումանկա ձերբակալեալ լազ Ալին և ասոր դասը միացուց միւս ամբաստանեալց դատին հետ։ Դատարանին մէջ կարդացուած նախնական քննութեանց տեղեկագրերէն հասկցուեցաւ որ նոյն ինքն լազ Ալին այն անձն է որ սոբի վայրէն գողցուած արիւնոտ անձեռոցը Ուն Գաբան սրճարան մը տարած էր։ Այդ անձեռոցին վրայ կը գտնուէին սոբագործութեան զոհերուն անուանց սկզբնատառերը։

—Երէկ Գանլըճայի մէջ հարիւրամեայ մարդ մը մեռաւ Հաթիզ Մէհմէտ անուն։

—Երէկ Ղալաթիոյ Գալաֆաթ Եէրի կոչուած տեղը կռիւ մը ծագեցաւ Նաւավար Օսմանի, Եանիի ու մաքսատան նաւավար Հաճի Թահիր անուն մարդոց միջեւ։ Ասոնց երեքն ալ ծանր վէրքեր ստացան իրենց գլխուն վրայ։ Ոստիկանք ձերբակալեցին զանոնք և կեդրոնական բանտի հիւանդանոցը տարին։

—Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ Պոլսոյ մաքսատան քով կառուցուելու վրայ եղող մթերանոցներու կից գտնուած մէկ գետինն, որ կայս. անձնական Դանձուն սեպհականութիւնն է, մաքսատան թողուի։

—Կայս. հրամանաւ արեւելագէտ Պ. Վամպէրի արտօնեալ է տէրութեան պաշտօնագրոց յատուկ գանձարանին մէջ խուզարկութիւններ կատարել, Հունգարիոյ պատմութեան վերաբերեալ ինչ ինչ տեղեկութիւններ ձեռք բերելու համար։

«ՎԵՐԵԼՔ ՅԱՐԱՐԱՏ»։ — Հետաքրքրաշարժ ճամբորդութիւն Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովոյ արեւելագէտ անդամ և պերճախօս ատենաբան մեծայարգ Պ. Ճէյմս Պրայսի ի Կալկասիա և ի հայաբնակ գաւառս, առաջին անգամ Մասեաց գագաթն երթալն, և այցելութիւնն յիշեալ տեղիս։—Հեղինակ՝ Պ. ՃԷՅՄՍ ՊՐԱՅՍ, Թարգմանիչ՝ Գ. Ց. Բարագեան։ Գին 4 դրուշ։ Պաղատատեան ընտիր տպագրութիւն։

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱՒՈՐ ԵՒ ԳՐԱՒՈՐ ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. տարի 4 դրշ.
Բ. տարի 3 դրշ.

ՀԵՂԻՆԱԿ.— ԱՐԻՍՏ. Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Մանկավարժական եղանակաւ պատրաստեալ սոյն թուարանութեան Դասընթացքին Բ. տարին եւս հրատարակուեցաւ։ Ուստի. Խորհուրդն իւր վերջին նոր ծրագրով թուաբանութեան նախնական ուսումը թուաբաշխներու վերածած և այդ ուղղութեամբ կազմուած միայն սոյն դասագիրքը գնահատելով ընդհանուր նախակրթարանաց մէջ գործածելու համար ընդունած է։ արդարեւ այս դասագիրքն ուղղութեամբը բոլորովին նոր և դիւրաւսոյց լինելով թուաբանութեան նըման ՃԻՇԻ և ԿԱՐԵՒՈՐ դիտութիւնը մանկանց զարգացողական ատիճանին համեմատ պարզուած է։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։
Վարժարանաց համար % 15 զեղչ։ 12—12

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 29 սեպտ. (Ա. Հ. Դ.)— Թան երկար յոգնածով մը կը խօսի Թուրքիոյ ընդհանուր կացութեան վրայ, զոր լաւ կը նկատէ, և մեծարանօք կը յիշէ Վեհ. Սուլթանին վարչական բարեմասնութիւնները, զորս կը գովէ առանց ո՛և է վերապահութեան։

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

ԼՍ. ՀԷ, 30 սեպտ.— Թագաւորին վիճակը շատ տկարացած է, և ա՛լ չ'աշխատիր։ սխորժակը կորուսած է և ա՛լ անկողնէն չելլեր։ Երեք բժիշկներ խորհրդակցած են, բայց իրենց խորհրդակցութեանց արդիւնքն յայտնի չէ։ Պաշտօնական լուրեր չկան։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

ԲԱՐԻԶ, 30.—Թան, խօսելով Պ. Գրիսֆիի տեսակցութեան վրայ Ցիկիոսի մէկ խմբագրին հետ, կ'ըսէ թէ Պ. Քրիսֆիի խօսքերը սիրով կ'ընդունուին ի Ֆրանսա, բայց գժգոհագաբար գրական նուիրագործում չուներն։ Եթէ Իտալիա վերանորոգէ Երեքակ Նիզակակցութիւնը, շատ գժուար պիտի ըլլայ Ֆրանսայի կէտառ կէտ ընդունիլ հաշտարար խօսքերն և բարեկամական յայտարարութիւնները զորս Իտալիոյ պետական մարդիկ կրնան շռայլել՝ խմբագիրներու հետ իրենց ունեցած խօսակցութեանց մէջ։

ԱՆԶՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍԵՊՏ. 30Ի

ԲԵՌԼԻՆԻ.—Զարն ընդունեց Ֆրանսայի և Հոլանտայի հրաւէրն՝ իրը իրաւարար գործելու Կիւյանի սահմանագլխին պատճառաւ Ֆրանսայի և Հոլանտայի միջև ծագած խնդրոյն մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Հանրապետութեան Նախագահը Բարիզ պիտի դառնայ հոկտեմբեր 5ին։

—Առնոլտ անուն անձ, որուն ուղղուած էր գերմանական սահմանագլխոյ միջադէպին վերաբերեալ մտացածին հեռագիրը, խոստովանեցաւ թէ 1889 ապրիլին նմանօրինակ հեռագիրներ ղրկած էր՝ Պորսային մէջ գներու անկում յառաջ բերելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ժոզէֆ Սավորի խորհրդականը Լոնտոնի Միջնաքաղաքին Լորտ-Քաղաքապետ անուանեցաւ միաձայնութեամբ։

ՑԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ, 30. — Երեսփոխան Պ. Սանկուինէդդի բանախօսութիւն մը արտասանեց ի Միլան, ընկերային խնդրոյն վերաբերեալ, յորում պաշտպանեց Երրեակ Նիզակակցութիւնը, ցոյց տալով թէ Ֆրանսա և Ռուսիա պատճառ են ընդհանուր սպառազինութեանց։ Շատ կը գիտուի այս բանախօսութեան մեծ յաջողութիւնն, որովհետեւ Երրեակ Նիզակակցութիւնը մինչեւ հիմա շատ քիչ կուսակից ունէր ի Միլան։

Ի ԲՈՐԴՈՒԿԱԼ

ԼԻՍԲՈՆ, 30. (Ա. Հ. Դ.)—Թագաւորին թախանձանաց վրայ, Պ. Մարդէնս ետ առաւ իւր որոշումն և վերջնապէս հաւանեցաւ նոր նախարարութիւնը կազմելու։ Ինչ պիտի ստանձնէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը։

Ի ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ

ՊԵՌՆ, 30.—Անգլիա, օտարահպատակ յանցաւորներն յանձնելու դաշնագրին վրայ հիմնուելով, մերժեց յանձնել Զիսդիոնէ, որ Թէսսալիի նահանգային խորհրդական Ռոսսին սպաննած էր։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԳՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 19 Սեպտ.

ԸՆԹԱՑԵՐ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտոնի վրայ	108 5/8
8 » » »	23 80

Օսմանեան Փոնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գնս. (Մեսս. Ն. Սէրի		20 14
Զօրասայն գոցուելէն վերջը	»	20 9
Բէյոյի մէջ	»	— —
Առաւաւտեան գոցուելէն		20 8
Կէս օրին	»	20 8 1/2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՏՈՒԹԻՒՆ

Երէկ երեկոյ	61 32
Այս առաւօտ	— —
Կէս օր	— —

ԸՆԹԱՑԵՐ ԱՐՔԵԼԷԹՈՅ

Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	42 1/4
»	Բ. »	24 1/2
»	Գ. »	20 8

ԲԱՆԿՆՕՏՈՒԹ

Ֆորիէթէ ֆէնէրալ	Ամր. Լիր.	5 2
Ֆրէնսի ֆէնէրալ	Ֆրանկ. »	9 25
Գանդ տը Գոնս	» »	7 3
Ոսս. Շանտ եվպէօր	» »	5
Թրամմէյ	» »	507 1/2
Բանէլի եվպէոուզի	Ֆր.	80 1/4
Հանգնիստրի Լանդսոֆ	Գ. կ.	152

ԸՆԹԱՑԵՐ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանքոց	»	87 2
Անգլիական ոսկի	»	110
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	106 20
Իտալիական	»	91 30
Ֆլորինց	»	51 10
Սուլթանի թղթադրամ	»	7 20
» արծաթ	»	91
Մէտ. արծաթ (տարբ)	»	168
Գլեզնոց	»	168
Լիզբոնց	»	102 30
Մոնտրէալ	»	100
Թուսիէն	»	13

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐՍԱ

Բարիզ, 30 Սեպտեմբեր, ժամ 4 վայր. 08 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	95
» » 4½ %	106

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏԵԱԼ Ի Ց. Դ. ՔԱԼԱԳԱՇԵԱՆԷ

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. Պոլսոյ և շրջակայից, յատակագիծ պատկերով Վ. ոփորը.— Աշխարհագրութեան ուսումը՝ ըստ նորագոյն մեթոդի՝ տեղագրութենէ սկսելու. համար անհրաժեշտ դասագիրք մ'է ի պէտս Պոլսոյ վարժարանաց. կը ծառայէ նաեւ իբր ընթերցանութեան գիրք ժողովրդեան. գրքի մարդոյ համար ունի յաւելուած մը՝ Կ. Պոլսոյ խանութուն ընդհանուր ցուցակը 100 փող.

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Նախապատրաստական դասագիրք. Բնական, Ընտանական և Քաղաքական. տպագրութիւն հինգերորդ բարեփոխեալ և ճոխացեալ՝ մանկավարժութեան նորագոյն պահանջմանց համաձայն. Մասնաւորապէս ընդարձակ կը խօսի Օսմ. Պետութեան, ինչպէս նաեւ դրացի երկիրներու՝ Կովկասի և Պարսկաստանի վրայ. 3 ղրշ.

ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ Նախապատրաստական Դասագիրք. Մասնաւոր և Գրաւոր. Դ. տպագրութիւն.— Մանկավարժական նոր և գիւրըմբռնելի եղանակաւ պատրաստուած և մանկական բազմաթիւ պարզ եւ ընտանի խնդիրներով ճոխացած. 3 ղրշ.

ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ Նոր դասագիրք. Տեսական և գործնական. Մանկավարժական նոր և գիւրամատոյց եղանակաւ և պարզ ու գիւրըմբռնելի ապացուցութեամբ պատրաստուած. կը բաժնուի երեք մասերու.

ՄԱՍՆ Ա.—Զորս գործողութիւն ամբողջ թուոց, 650ի մօտ հրահանգներով և գործնական խնդիրներով. Բ. տպագրութիւն բարեփոխեալ և ճոխացեալ. 4 ղրշ.

ՄԱՍՆ Բ.—Զատիք, կշիռք և գրամք. Տասնորդական կոտորակք, Ցատկութիւն թուոց. Հասարակ կոտորակք. Թուաբերդ հին և նոր չափուց և կշռոց բաղդատութիւն. Նոյն չափուց և կշռոց գիներուն բաղդատութիւնը. մօտ 500 հրահանգք և գործնական խնդիրք. Ազնուակիր. 4 ղրշ.

Ա. և Բ. ՄԱՍՈՒՆԳ միասին կազմուած 7 1/2 ղ.

ՄԱՍՆ Գ.—(Մասնագ Ներքեւ) 140

Հեղինակին հասցէն. Յովհան Գ. Քալագաշեան, Կ. Պոլիս. Ուղղուն Զարշը-պաշը, Քոփրագիէշ Երուանդ Էֆ. Քալագաշեանի խանութը, թիւ 402 8—20

ՊԷՅՐՕՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՈՒ ՎԱՐԴԱՐԱՆԸ

Ի Նկատի առնելով Թաղիս վարժարանին խարխուլ վիճակը և մի կողմէ եկեղեցւոյս Նիւթական տարապայման անձկութիւնն՝ որ հազիւ իւր ընթացիկ ծախքերը կարող է գոցել եւ ի Նկատի առնելով մանաւանդ Քաղաքապետութեան պաշտօնէից այն դիտողութիւնքն թէ կամ պարտ է բոլորովին քակտել և կամ ընդ փոյթ կատարել անհրաժեշտ նորոգումներն, խորհուրդս փութաց հետեւեալ Պատուարժան ազգայնոց ազգասիրութեան կոչումն ընել՝ որք սիրայօժար փութալով պատասխանել խորհրդոյս սոյն հրաւէրին, անմիջապէս մի մասնախումբ կազմեցին եւ սկսան հանգանակութեան, նախապէս ինքեանք ստորագրելով մի կարեւոր գումար։

Արդ, վստահ լինելով թէ յիշեալ Մասնախմբի Պատուարժան անդամոց դիմումներն անսելի չեն մնար եւ թէ մեծարոյ ազգայինք կը փութան սիրայօժար մասնակցիլ սոյն ազգօգուտ ձեռնարկին, Խորհուրդս կը փութայ իւր ջերմ շնորհակալութիւնը մատուցանել Մասնախմբի Պատ. անդամոց եւ թէ՛ այն մեծարոյ անձանց՝ որք փութացած են արդէն մասնակցիլ սոյն հանգանակութեան։

Անուանք մասնախումբի Պատուարժան անդամոց.

Մեծ. Միքայէլ էֆ. Սարաֆեան Ադանէցի.
» Սարգիս » Ցակոբեան Գանձակեցի
» Ատրի » Աշ.ատուրեան Հէրկլ.
» Նասիպ » Գարագաշ Անդամ
» Պետրոս » Մանիկեան »
» Պետրոս » Յովհաննէսեան »
» Գէորգ » Մուրատեան »

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ադենագրէր Ադենագրեր
ԲԻՒԶԱՆԴ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ Ն. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

1890 Սեպտ. 17, Պէյքօղ

ՄՇՈՑ ԳԻՒՂԱՑԻԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Հողագործին վաստակը.—Անիրաւ վաշխ.—Պանդխտութեան պատճառն եւ սորա հետեւանքն։

Գիւղացւոյն էլտօրատն է իւր արտը, իւր ապրուստին միակ միջոցն է այն հողն զոր ճակտին քրտինքովը թրջած է, եւ նորա բոլոր յոյսը կը կայանայ հունձքին վրայ։ Նա կ'ըսէ հանապազ. «Արտօրայքս հնձեմ, մի մասն կ'ամբարեմ ձմրան համար, իսկ մնացեալով ալ պարտքերս կը մաքրեմ։»

Միամիտ գիւղացին՝ դեռ հունձքին ժամանակը չեկած, սպանիական դղեակներ օդին մէջ կը կառուցանէ, այլ յորժամ իւր ցորեանն կը հնձէ ու իրականութիւնը կ'ըմբռնէ, հազար ափսո՛ս... Պարտքերն վճարել թէ ձմրան պաչար պահել, Բաչէրեցի՞ն տալ թէ պղտ. ո՞ր մէկին տայ՝ ինքն ալ չիդիտէ։

Մշոյ մտիկ գիւղի մը մէջ հեռաւեալ ցաւալի դէպքին ներկայ դառնուեցայ։

Գիւղացին քաղած էր իւր արտը, կալին մէջտեղ ցորենի դէզերը կը բարձրանային. հողագործն՝ իւր ընտանեօք մի կողմ կեցած էր, միւս կողմն ալ քարերու վրայ նստած էին ուրիշ երեք անձինք որք Բաչէրեցի դալըստեան անհամբեր կ'սպասէին։

Հուսկ ուրեմն եկաւ Բաչէրեցին, երկանահատակ, թխագոյն, զօրեղ մի անձ, լայն կապտագոյն շալաթ մը հագած, խանչալը մէջքի գօտիէն կախուած և ձեռքն ալ երկայն ծխափողին հետ ի միասին կար փոքր տեարակ մը ու մատիտ մը։

Մի քիչ բանակցելէ ղէնի, կ'ըլլայ՝ չըլլար, շատ է՝ քիչ է ըսուելէ ղէնի, Բաչէրն որոշուեցաւ և դա զատելով իւր առիւծի բաժինն, հրամայեց եզանց վրայ բեռցնել ու քշեց դէպ ի տուն։

Կարդն եկաւ միւսներուն։ Նախ դէրեղայի տէրն ելաւ, նա ալ մնացորդը կխսեց հողագործին հետ ու առաւ գնաց։ Այ, անիծեալ դէրեղայ-բէ՛ն-ը, գիւղացւոյց տղբուկն, որ ի փոխարէն 8-10 ոսկւոյ ամէն տարի կանոնաւորապէս կը կիսէ արտի մը հասոյթն, իբր վաշխ իւր դրամին, եւ փափաքած ժամանակ դրամագլուխը կը պահանջէ. յաճախ հէգ հողագործն անկարող սոյն դրամը վճարելու, կ'ըստիպուի կէս գնով վաճառել իւր արտն և գոհացնել դէրեղայէ տէրն որ արդէն իւր դրամին քառապատիկն ընդունած է տարուէ տարի։

Սորա եռեւէն յառաջացաւ միջահասակ վարելչագրեստ մարդ մը, որոյ փոքր աչկունքն արտասովոր փայլ մը ունէին. դա էր վաշխառուն։ Գրպանէն հանեց հին թղթապանակ մը՝ որոյ մէջէն առնելով մի դեղնած թղթի կտոր, ներկայացուց զոյն հողագործին և իւր էրեսուանդը պահանջեց։

Դորա էրեսուանդն էր, 200 դահեկանի համար 5 ամսուան տոկոսն 6 չափ ցորեն (72 օքայ՝ մի չափ է)։ 200 դահեկանի փոխարէն ալ ցորեն առնելով, նա ալ մեկնեցաւ։

Մնաց երրորդն, այս ալ իւր բաժինը կ'ուզէ, բայց արդէն հունձքին քառորդն ալ չէ մնացած։ Այս անձն 6 ամիս առաջ 5 մեճիտ հողագործին վրճարած եւ ի փոխարէն 8 չափ ցորենի մուրհակ մը առած էր։ զայս տեղացիք «ալ-ֆ» կը կոչեն։ Այսպիսով խեղճ գիւղացւոյց ցորէնը, իւղը, պանիրը, ամէն բանն ալ խիստ աժան գնով կ'առնուն, ինչպէս հոս 5 մեճիտով 8 չափ ցորէն կ'առնու, մինչդեռ 30-35 դահեկան կ'արժէ մի չափն։

Տակաւին պէտք էր նուիրակին, տէրտիրոջ, ըէխին, ֆեթֆէին, ասորանոր տալ. իսկ իւր ընտանեաց ի՞նչ պահել։ Այսպէս հողագործք ուրախ գուարթ իրենց հունձքը կը քաղեն, կարծելով թէ պիտի կարենան զայն ամբարել, բայց անդամ մը որ կալին վրայ ցորենը դիզուած է, ամէն ոք իւր բաժինը կուգայ կը տանի, և արեւուս տակ ամիսներով արիւն քրտինք մոնողին դրեթէ ոչինչ կը մնայ։ Ստէպ գիւղացիք Նոֆֆոսի, ալեմի և Եվլոֆի ստակ չունենալով, սեղանաւորաց կը դիմեն, և սաստիկ տոկոսի մը տակ կ'ընկնին՝ ուսկից ազատին ալ ևս անհնարին է։ ահա դժբաղդութեանց առաջին պատճառը։

Տեղւոյս Մեծ. սեղանաւոր Ադայներէն միոն կը դիմէ 10-15 օր յառաջ խեղճ գիւղացի մը, և 500 դահեկան փոխ առնելու համար պէտք եղած ապահովութիւնները տալէ յետոյ, ամսէ մը վճարելու պայմանաւ 600 ղրուշի մուրհակ մը կուտայ. այսինքն՝ ամսուան մը համար 100ին 20 դահեկան տոկոս։ Մինթէ այսօրինակ բան տեսնուա՞ծ է, մինթէ սա պարզապէս յայտնակել, կողոպտել չէ՞։ Ամենուրեք առած են հրեայ սեղանաւորք իրը անդութ, վաշխառու անձինք, բայց մեր ազգակից հայ սեղանաւորք զանոնք դերազանցեցին ու գերազանցեցին...։

* * *

Երկուշաբթի երեկոյ մ'էր, Մշոյ քաղաքին առաջ գտնուող տաճկաց գերեզմանատան մէջ նստած էինք, ահա խումբ մը գիւղացիք Մուշէն ելան։ Սոցա հագուստներէն և ձեռքերնին ունեցած հաստ գաւազաններէն՝ զրոց ուսերնուն կռթնցուցած էին և որոց ծայրը կապուած էին մի մի փոքրիկ տոպրակ, յայտնի կերուի պանդխտութեան դիմոցներ լինէին։ Մեզ մօտիկ կեցան, և իրենցմէ երեքն՝ որք ճամբու դնելու եկած էին, զմիւսներն համբուրեցին և յաջողութիւն մաղթելով բաժնուեցան։ Ցայնժամ մին ետ դառնալով երիտասարդի մը ըսաւ. «Ցան մուխաէթ եղնիս»։ Եւ իւր ընկերակցաց հետ սկսաւ երթալ, իսկ երիտասարդն արտասուաց կաթիլ մը սրբելով սրտին խորէն հառաչեց երկայն «Ա՜հ» մը և բաժնուեցաւ։

«Ա՜հ» մը միայն հառաչեց, քանզի կարող չէր ուրիշ բան մը արտասանելու, «ահ» մը ըսաւ որ թէպէտ կարճ բայց պերճիմաստ բառ մ'է, իրաւունք ունի Հ. Ալիշան ըսելու.

«Ա՜հ, բարձր և խոր ձայն, և դահիճ և դայեակ։»

* * *

Սոյն խմբին մէջ կը գտնուէր միւս աւուր խեղճ հողագործն, սա եւս իւր ընկերակցաց նման պանդխտութեան կը դիմէր տակաւ շահելու համար։ Հարենեաց մէջ սեղանաւորին ձեռքը գերի է, ուսկից ազատելու համար ինքզինքն, իւր օձիքը Բօլէսաֆէնի ճիրանին կը յանձնէ և կ'երթայ Պոլիս, Կորնթոս, Պաթում, ուր որ բախտ տանի։ Քանի՛ քանի՛ հազարներ այսպէս երիտասարդ երիտասարդ իրենց հարենի հողը թողած, իրենց եկեղեցին լքած, բաժնուած իրենց սիրելիներէն և հօրենական օճախէն մեկնած են, և ապա ծերացած կորաքամակ վերադարձած են։ Կը թողուն իրենց անուշ և մաքուր օդն ու ջուրը կ'երթան խանութու վատառողջ օդը ծծելու, հոտած ջուրը խմելու. ողջ առողջ և զօրեղ կը մեկնին ու Ղալաթիոյ սրճարանաց մէջ դաղղիական ախտէ վարակուած կը վերադառնան իրենց հայրենիք, ուր տարածած են իրենց հետ ի միասին բերած այդ զաղրելի հիւանդութիւնն։ Այո՛, ցաւ ի սիրտ ստիպուած ենք խոստովանիլ թէ Մշոյ քաղաքն և նահանգաւանդ Մշոյ լայնածաւալ դաշտը լի են դաղղիական ախտէ վարակուած. ներով. անբարոյականութիւնը տարածուած է այն երկիրներուն մէջ որք սակայն 60-70 տարի յառաջ յիրաւի սուրբ անուան արժանի էին, այն երկիրներուն մէջ ուր ժամանակաւ ապ-ող (չամուսնացած) տղայ մը պարզ աղջիկ գըտնուած տան մէջ չէին ընդուներ։

ՎԱՀԱՆ-ՍԱԲԻՄ

ԿՈՎԿԱՍԷՆ Ի ԽՐԻՄ

Երկաթուղոյ հոյաշէն կայարանում եռ է գալիս շտապողական, անհանգիստ իրարանցումն ուղեւորաց և յուզարկաւորաց միջեւ։ Ատ անդ ծիծաղում են, համբուրվում են, լալիս են, բաժանվում են... կառամբի առաջակողմում շղթայակիր աքսորականների մի խումբ, սուինաւոր զօրականներով շրջապատեալ, մընացում են առանձին վիճակներ։ Նոցա մէջ նշմարում են նաեւ կանայք որ խրոխտ ու լրբենի հայհոյանքներ են արձակում իրենց հանդիսատեսների վրայ։ դեսխոհիւ մաղերով, ծիծաղերես ու գինով ուռս մուժիկը բարձր քահքահով բացագանչում է։ «Այս կնկան նայեցէք, այս կընկա՜ն, ասպատանա հարեւանի չայնիկը գողացած է և դորա համար էլ գնում է Սիբիր։ բարի ճանապա՜րհ, բայց տեղն է։ մինթէ ներելի՞ է ուրիշ չայնիկը գողանալ...» անկոգ մուժիկը տակաւին շարունակում է բարբանջել, իսկ աքսորական դեռահասա կինը, արհամարհական լուռ ակնարկ նետելով չարախինդ գինեմոլի վրայ, տրտում տխուր բարձրանում է սանդուխից։ Նորան հետեւում են մընացեալ ծեր ու կայտառ աքսորականները։ Դեռ անչարժ է կառախումբը։ այն դատապարտեալ կինը, թիկն տուած վանդակապատ լուսամուտին, նայում է դէպի դուրս մոլար նայուածքով։ աքսորականաց յուզարկաւոր բարեկամները։ Լեւ մի քանի րոպէ միայն միջոց ունին խօսելու իրար հետ։ ակնարկութիւն են անում այն կալանաւոր կնոջ նկատմամբ, և մի շղթայակապ երիտասարդ ինքնավստահ ժպիտով մրմնջում է։ «Զեռքիցս չի պրծնի...»։ Ի նկատի ունենալով այս թեթեւ երեւոյթն զարմանում էի մարդկային զգացման տարբերնակութեան կամ, աւելի ուղիղը խօսելով, ապականութեան վրայ։ զի մինչ շատ աչքեր՝ լի կարեկցութեամբ և վրշտով նոցա էին դիտում, նոքա ընդհակառակն բոլորովին անզգայ էին երեւում դէպի իրենց եղեալի կացութիւնն և դեռ ծգտում էին, այդ վիճակի մէջ անգամ, դէպի անպատկառ մի նպատակ։ Ապականեալ մարդկութեան մի այլանդակ հակապատկերն է այդ և դորա նման դէպքերը, որ դառն և զաւեշտական մտասոհութեամբ համակում է և տարուբերում մարդուս հոգին կեանքի հոգեբանական երեւոյթների վերաբերմամբ։

Հնչեց երրորդ զանգը և վերջին հրաժեշտը տալով բարեկամաց, մտայ ներս։ կէս օրից երեք ժամ անցել էր արդէն երբ տակաւ առ տակաւ անհետանում էր տեսութիւնից կովկասի զուարթուն ու գոռոզամիտ մայրաքաղաքը Թիֆլիս։

Դղրդալով սլանում էր կառախումբը իսկ իմ էութիւնն անվրդով էր որպէս խաղաղ ծովի մարմնդ երեսը. բաժանման հանգամանքը ամենաթեթեւ յուզումն անգամ չէր յառաջ բերած իմ մէջ։ «Զարմանալի՞ բան, մտածում էի ինքիրենս, յաճախակի ճանապարհորդութիւնն և օտարութիւնն որչա՞փ բթացնում են մարդուս հոգւոյ նրբութիւնը, ո՞րչափ կարծրացնում են մարդուս սրտի քնքոյշ թելերը։» յիշեցի յանկարծ այն օրն երբ կեանքիս մէջ առաջին անգամն լինելով, տուընից մի գիշեր միայն բացակայ գտնուեցայ, չկարեցայ քնել ողջ գիշերն և հետեւեալ օր արշալուսին կանուխ տուն վազեցի։ իսկ այժմ... այժմ քանի քանի հազարաւոր, միլիոնաւոր մարդիկ որոնք երբեմն այս մի եւ նոյն կուսական քնքշութիւնը կրում էին իրենց սրտում, տասնեակ տարիներով և չատերն անդառնալի հեռացած են ապրում իրենց կենաց սիրասուն էակներից, քաղցրայուշ առարկաներից և միայն երբեմնակի և այն եւս առժամապէս յուզվում են, ալեկոծվում են երբ պատահական հանգամանքները մէկէն ի մէկ ի յուշ են ածում նոցա իրենց սիրելեաց տխրամած, տարտամ դէմքերը... նայում եմ շուրջս, չատեր խօսակցում են ուրախ. ոմանք միայն մտածում են. մտածմունքը տիրում է և ինձ։ Անցեալի մերձաւոր եւ հեռաւոր յիշատակները յորձանաձեւ յորդում են կարծես համայն էութիւնս. ալեծուփ երեւակայութիւնը երթալով աւելի վառ ու կենդանի գոյներով է պատկերացնում կենաց իւրաքանչիւր եւ վաղուց արդէն մոռացութեան մէջ թաղուած յիշատակներն անգամ, և տրտմութիւնը բղխում է աստիճանաբար ընկճել և զիս իւր մխիթարիչ հարուածի տակ...։ Ամեն մի վիճակ ունի իւր ձեւափոխութեան ժամանակամիջոցն, ուստի տխուր մտածումները կամաց կամաց սկսում են տեղի տալ ուրիշ ուշագրաւ կէտերու. բնութեան յարափոփոխ սիրուն տեսարանները, կայարանների բազմամարդ շարժումը, նորանոր ուղեւորներու ընկերակցութիւնը գլխովին նոր մտածումներ, նոր յոյզեր և նոր զգացումներ են յառաջ բերում մարդուս մէջ. ծանօթանում եմ, ըստ երեւոյթին ռուս ուղեկիցի մը հետ, նա ինքն էլ իրեն ռուս է ներկայացնում, սակայն զարմանում եմ որ անխնայ հարուածում է ինչ որ ռուսական է։ ի վերջոյ խոստովանում է իւր հրեայ լինելն։ Սկսում է նկարագրել Իսրայելայոց հալածանքը Ռուսաստանում. «Երանի թէ Մովսէս եգիպտասից չը հանէր մեր նախահայրերն, և այդպիսով մենք չը սորվէինք թափառականութեան. եգիպտոսի հալածանքն անհամեմատ թեթեւ էր քան մեր արդի կեանքն։ ի՞նչ ենք հիմա մենք Ռուսաստանում եթէ ոչ ներսական չրջանի տորուկներ։ Հրեայն Ռուսաստանի մէջ ճանապարհորդելիս (այն էլ գործով հարկաւ) իրաւունք չունի մէկ երկու օրից աւելի կենալ միւնոյն տեղն, օրինակ՝ եւ 15 օր առաջ Կովկաս եկայ, գնացի մինչև Բաքու և իւրաքանչիւր տեղում ոստիկանութիւնը չը թոյլատրեց երեք օրից աւելի կենալ, չատ տեղ գործերս չաւարտած ստիպուած էի հեռանալ և վաղը թէ որ Կովկասից չը դուրս գամ կը բանտարկեն զիս թէ որ իմանալու լինին։

«Թեթեւ գողութեան մէջ եթէ բռնուելու լինի հրեան, անպատճառ Սիբիր կ'աքսորուի 10—15 տարիով և ժամանակամիջոցը լրանալուն պէս բնաւ իրաւունք չունի այնուհետեւ ապրելու իւր աքսորավայրում, այլ ստիպողաբար պարտի վերադառնալ հայրենիք։ հրեան իրաւունք չունի նմանապէս բնակութիւն հաստատելու Սիբիրի և Ասիական երկիրներու մէջ, բացարձակապէս արգիլեալ է հրէին սահմանագիծներու մօտ ապրիլ, և առ նուազն սահմանից 50 վերստ դէպի ներս բնակելու պարտաւոր է, գիւղ տեղերն հրէին խստիւ արգիլեալ է ոտք կոխել, գիւղերում իրաւունք չունի ո եւ է հող կամ ուրիշ կալուածք ոչ վարձու բռնել և ոչ ալ ծախու առնել։ դիւանատանց մէջ պաշտօն չի տրվում հրէին և զինուորական ապարդի վրայ հրեան միայն հասարակ զինուոր է մնում, անկէ աւելի բարձր աստիճան ստանալու իրաւունքէն զուրկ է։ օտար հպատակ հրեան Ռուսաստանում կենալու իրաւունք ստանալու համար անպայմանօրէն պարտաւոր է ռուսական գաւանութիւն ընդունիլ, եթէ ոչ անմիջապէս նորա բոլոր կալքերը գրաւվում են և ինքն էլ երկրից արտաքսվում է...։ Ահա Ռուսաստանի հրէից կացութիւնը. արդ ասացէք խնդրեմ մի՞թէ այս ատիճան կարելի է կաշկանդել մարդկային անխուսափելի իրաւունքները. հոգ չէ, այնուամենայնիւ մեք ապրում ենք և հակառակ այս ամենին ռուս տարրը դեռ շատ անգօր է գոյութեան կռւի մէջ մեզ հետ կարենալ մրցելու համար...։»

Ուղեկիցս մի թեթեւ ա՞խ քաշեց եւ լռեց փոքր ինչ, այնուհետեւ ընդարձակօրէն սկսաւ պատմել այն բազմադիմի ոչ-պաշտօնական նեղութիւններն զոր կրում են Աբրահամի զաւակները բուն իսկ ռուս ժողովրդի հասարակ դասից եւ պաշտօնեայների կամայականութիւնից։ Մուտքը սկսել էր տիրել և մեղմ թմրութիւն մը տակաւ առ տակաւ ծաւալում էր երակներիս մէջ. անմտորէն աչքերս յառած էի պատուհանէն դէպի դուրս, այլ իսկապէս ոչ մէկ բանի չէի նայում, անտառախիտ լերան ելեւէջներում յանկարծ ուշքս գրաւեցին հրային պայծառ կայծեր ցիրուցան, որոնք ակնապարար հրապոյր էին ներշնչում գիշերային խաւարի մէջ. կայծռիկների խումբեր էին դոքա։

Աւելի քան 17 ժամուան ճանապարհորդութենէ յետոյ հետեւեալ օր առաւօտեան հասնում ենք Բաթում։

Բաթումի կեանքն աւելի մեծ մաքսատան մը կամ ահագին գործարաններու կեանքի կը նմանի քան թէ քաղաքային կեանքի. ցերեկ ժամանակ բուն իսկ քաղաքի մէջ տիրում է գրեթէ մեռելային անշարժութիւն, այլ ամբողջ կենդանութիւնն զգալի է ծովեզրի համայն երկայնութեամբ ուր բեռնակիրները նաւթի սընտուկներ են կրում շարունակ։ Բաթումի գործունէութեան երկրորդ այլ գլխաւոր տեղն՝ նաւթի մթերանոցներն և սնտուկի գործարանները. այս կարգի գործարանների մէջ ամենէ մեծն է Ռոշիլդինն ուր իւրաքանչիւր օր պատրաստվում է մօտ 23.000 կաղի սնդուկ, Ռոշիլդէն յետոյ գալիս են մի քանի օտարազգի գործարանատէրեր. Հայ գործարանատերց մէջ առաջին տեղն է բռնում Ալեքսանդր Մանթաչեանց որի գործարանում իւրաքանչիւր օր պատրաստվում է 8000 սընտուկ, այնուհետեւ Սուրէն Մութաֆեան 6000, Մովսիսեան 6000, Մատաթեան 3000, Մնացականեան 5000։ Իսկ նաւթային վակոններ ունին միայն երկու գործարանատէրեր Մանթաչեան 120, եւ Մնացականեան 60, ունի նոյնպէս եւ Բաքուի մեծահարուստ նաւթատէր, Ա. Մատուրեան, իսկ Ռոշիլդի նաւթային վակոնները 1200ից աւելի են։ Ամենայն օր միջին հաշուով 23 նաւթաբարձ կառախումբ Բաքուից մտնում է Բաթում և իւրաքանչիւր կառախումբ առ նուազն ունենում է 20 վակոն, իսկ իւրաքանչիւր վակոնի մէջ պարունակում է 500 վեդրօ նաւթ։ Երբ գրեթէ իւրաքանչիւր մի ժամում երկաթուղին բերում մի նաւթաբարձ կառախումբ կարելի է երեւակայել թէ ամեն օր որպիսի ահագին քանակութեամբ նաւթ է մտնում Բաթում. Նորա նաւթային առաւուրի վրայ որոշ գաղափար ստանալու համար բաւական է ասել թէ ամեն տարի Բաքուի նաւահանգիստից արտահանվում է աւելի քան 1.300 000.000 հոսա նաւթ։

Բաթումը կարելի է նմանեցնել յետին ատիճանի չքաւոր մարդու, որ մէկէն ի մէկ մի քանի տարի իրարու վրայ վիճակախաղի առաջին պարգեւը կը շահի շարունակ. իւր պատմական կեանքի ընթացքում երբեք ականաւոր բաղդի մը վիճակուած չէ Բաթում, թէեւ նորա նաւահանգիստը համարվում է լաւագոյնն Սեւ ծովի ամբողջ հարաւային և հիւսիսային երկայնութեան վրայ։ 1547 թուին Գուրիայցւոց ձեռքէն առին Օսմանցիք եւ կառուցին այստեղ մի բերդ. այդ ժամանակից Թուրքերէն լեզուն և մահմետականութիւնն սկսաւ տարածուիլ Ճորոխի հովիտներում. քաղաքացիք աղքատ էին եւ առաւելապէս զբաղում էին մաքսանենգութեամբ։ Շատ հին ժամանակներէ ի վեր Հայեր արդէն բնակութիւն հաստատած ունէին Բաթումի մէջ. վերջին պատերազմի միջոցին չատեր ցրուեցան եւ մնացին միայն 14 տուներ։ այդ պահուն Ներսէս Պատրիարքի հրամանաւ Աբրահամ անունով մի վարդապետ է զրկվում այստեղ։ Իսկ պատերազմէն անմիջապէս յետոյ առանց հոգեւոր իշխանութեան հրամանին, այլ ինքնագլուխ, գալիս է Փոթիի Կոստանդին քահանայ Տէր Ստեփանեանը. այդ ժամանակ աւելորդ է ասել Բաթումի մէջ մնացած հայ ընտանիքներն էլ մխիթարական վիճակէ չատ հեռու էին. ունէին ընդ ամենն մի փոքրիկ մատուռ եւ մէկ արտ հող. ճարպիկ քաղաքագէտն հեռատեսութեամբ Տէր Կոստանդինը երեւի, նախատեսում էր Բաթումի ապագայ բարգը, ուստի չկասեցաւ ծանր գործունարութեանց և անձնական զրկանքների առաջ. անմիջապէս յաջողեցաւ կառուցանել փայտէն եկեղեցի և ապա վարժարան, որ տեւեց մինչեւ Կաւկասի հայոց դպրոցների փակման թուականն, որմէ յետոյ Պլատոն Գուրգէնբեգեանի ծախքով շինուեցաւ արդի վարժարանը։ 1878ին սկսաւ ստուարանալ Բաթումի հայ գաղթականաց թիւը, սակայն դոքա ամենը Թուքիայի զանազան կողմերէ եկող չքաւոր ընտանիքներ էին միայն։ Բաթումի բուն կենդանութիւնը սկսաւ 1883ին երբ երկաթուղիի գիծով միացաւ Թիֆլիսի և Բաքուի հետ և այդ միջոցաւ սկսաւ նաւթի ահագին փոխադրութիւնն։ Հայ դրամատէրներով և գործաւորներով լցուեցաւ Բաթումի, այնպէս որ հիմա կան 160 հայ ընտանիք իսկ հայ բնակչաց թիւը 3000 էն աւելի, մեծամասնութիւնը ամուրի է, զբաղվում են առեւտուրով, գործակատարութեամբ և բանում գործարանների մէջ։ Տէր Կոստանդինի օրով ազգային կալուածքների թիւը բաւական ընդարձակուած է, ձեռնարկուած է նոր քարաշէն եկեղեցւոյ մը հառուցման եւ ներկայ ուսումնական տարեշրջանից բացւում է իգական սեռի վարժարան, որ չկար ցարդ։ Այսու ամենայնիւ արժէ դիտել տալ թէ Բաթումի հայ գործարանատէրերը եւ առհասարակ առեւտրական տուները շնչին զոհողութիւն անդամ չեն արած քաղաքի հայոց հանրային հաստատութեանց համար։ Զարմանալի՞ է ուրեմն մի պարտականութիւն է այս։ Թուրքիայի նմանօրինակ մի աղքատ հայաբնակ տեղն անհամեմատ մեծ պարտականութեամբ է վերաբերվում դէպի իւր եկեղեցին եւ դպրոցն քան թէ Բաթումի առեւտրական հայ տուները իրենց ահագին միլիոններով։

Բաւական դժուարին և յաճախ զուեշտական է այս Արշակաւանի մէջ Տէր Կոստանդինի դերը. Թուրքիացին կ'ուզէ որ իւր սովորութեամբ կատարուի հարսանիքը կամ մկրտութիւնն, պարսկաստանցին իւր և միւս գաւառացիներն իրենց, իսկ Տէր Կոստին պարտաւոր է էջմիածնայ հրամանին անսալ. մի անգամ պատեհութիւն ունեցայ տեսնել մի տաճկաստանցիի որ խնդրում և գրեթէ հարկադրում էր որ պսակը տան մէջ կատարուի և ոչ թէ եկեղեցիում, տէրտերը բացատրում է թէ տան մէջ անկարելի է, հրաման չկայ, ցոյց է տալիս Արբոյ ամագիրը, ուր նշանակուած է օրինաւոր քահանաների դատապարտութիւնը. հարսնեւորը պնդում է թէ կարելի է որովհետեւ Պոլսոյ Կրօնական ժողովը թոյլատրում է և նոյն իսկ Պատրիարքն անգամ չատ անգամ ինքը տան մէջ պսակ է օրհնում. ճար չկայ, Տէր Կոստին խօսքերը չեն մտնում մարդու գըլուխը, այս տեսակ պարագաներում երբ փաստերն ալ չեն կարողանում համոզել տէրտէրը, հոգին բերանը հասած, սկսում է դիմել լեզուի պատասխանի։

Պ. ՏՕՆԱՊԵՏԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

Ա. ՏԱՐԻ

Բուլանդակութիւն

Քերական։—Հէրեթան։—Ըրեբերցարան։— Թարգմանութիւն (Փոխադրագրէ)։—Քերականութիւն։— Սերբ ի բերան։—Բայ։—Բառապիտանութիւն։— Ուղղագրութիւն։

ԵՐԿԱՍԻՐԵԱՑ

Մ. Պ. ԽՈՐԹՈՒՄՃԵԱՆ

Ուսուցիչ Ֆրանսերէն եւ Թուրք լեզուաց և բնական գիտութեանց

Ահա գործ մը՝ երկար տարիներ փորձուելէ յետոյ ի լոյս կ'ընծայուի, զերծ «Ճարտարախնամ», մակդիրներէ, միակ իւր տեսակին մէջ, որ կը տարբերի իւր աւանդման ոճովը, նիւթոց ընտրութեանն ու ստահմանադրմանէն։ Սոյն գիրքն պէտք չը թողուր այլ եւս ուրիշ որ և է դասագրքի, կարդալ գրել ու խօսել սորվելու համար։

Ուսուցիչ յետ այսու պիտի չգանգատին իրենց աշակերտաց ըմբռնումէն և պիտի չը գտնուի ուսանող մը որ եւս մնայ իւր դասէն։

Ահաւասիկ նոր և անմնան ըսուելու արժանի դասագիրք մը որ կը վաճառի 4 դահեկանի Պարզարեան գրատունը և ամէն հայ գրավաճառաց քով։

Ի մօտոյ կը հրատարակուի ևս գործոյս ուղեցոյցն ի գիւրութիւն ուսուցչաց և յ'օգնութիւն ինքնընտել ուսանողաց։ 158 4—11

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ՊԷՏՆԱԶԵԱՆ

Ը Ն Թ Ա Ց Ք
Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Ա. Տարի
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեփոխեալ ըստ ծրագրոյ և յանձնարարութեան Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ Ազգային Կեդր. Վարչութեան։

Ի ՊԷՏՍ

Դ. Դասու Ազգ. Նախակրթարանաց

7 ԳԻՆ 2 ԴՈԼ. ԿԱՆ 26—30

Կը գտնուի ամէն հայ գրավաճառաց քով։

ԵՐՋԱՆԵՐԱԿԱՆ

Տպարան եւ Գրատուն

ԳԱՂԹԱԳԻՐ

Ն. Հ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Զագմագճըլար Եօղուշու

Ցանկութեան խանութ, Թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեյիշատակ Հօրս՝ ձանիկ Արամեանի հարարաւոր Տպարանն՝ զոր ցարդ օտար ձեռքեր կը վարէին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած եմ։

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած եմ դիւրի գոհացնելու համար զանազան անոնք՝ որք բարեհաճին իրենց վստահութեամբ պատուել զմեզ։

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճկերէն, Դաղդիերէն, Յունարէն, Պուլկարերէն եւայլ ամէն տեսակ տառեր՝ իրենց պարզ եւ զարդարուն տեսակներ։ Ինչպէս յառաջ ևս այսու եւս ամենայն խնամով պիտի տպագրուին ամեն տեսակ գրքեր, ինչպէս նաեւ հարաւանեկան Հրաւիրագիրներ, Այցետուներ, Նամակագրութիւն, Մահագրոյժ եւայլն, եւն։

*Տպարանս իրեն նշանաբան ընտրած է Գնոյ չափաւորութիւն, պարկեշտութիւն, փութաջանութիւն եւ այն ամեն հանգամանքներ որ յատուկ եին Ձանիկ Արամեան Տպագրասան։ Կը

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՒԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳՂ. ՈՍԿԻ 1,000,000 **"ՓԻՆԻՔՍ"** Հիմնեալ ի Լոնդոն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր յարդ վճարած է հրդեհի ենթասուց համար։

27

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալ ուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կոչուգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Գալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Այն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան.

4

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՔԱՍԹԷՐԻ

Ինչամթը ասքերիէ էլիւն միւնագասայա գօնուան իբի եիւզ սաէտ Մարսիլիա թօմրուզ թաչրնրն իլլուլրն եիրսի իւչիւնճիւ բաղար գարարը գաթիսի, իրթէսի եիւզսէ պէշ թէնկվլաթը կիւնիւ օլաբլընան թալիպ օլանլարրն ինչամթը ասքերիէ տայիրէսինէ միւրաճաթ իլէմէլերի իլան օլունուր։

17 իլուլ 1890 805
Նօ. 10 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՔԱՍԹԷՐԻ

Մանասթըրտա պուլունան վէ պիլիճապ պուլունտրրլաճադ օլան ասքերի Շահանէշին իւչ եիւզ ալթը սենէսի թըշրնի եվվելի իպթիտասընտան իթթիպաբէն, պիր սենէլիք իտարէլերինէ միւգթեազի նանը ազիզին մուսթէնաթը իչիւն մահալինէ մէվգբի միւնագասատա պուլունան տագիդին պուրաճա իթասընա թալիպ օլանլարրն մագամը Սէքասկերի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

17 իլուլ 1890 806
Նօ. 11 2—3

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵՑԱՆ
Ն. ԲԱՖԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Բոլիէ դէպ՝ կանոնաւորապէս քանալ

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ չոգենաւն է Սիրիսսի որ հոկտ. 1ին Մարսիլիայէն և հոկտ. 23ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ չոգենաւնէ Անդրէի որ պիտի մեկնի հոկտ. 7ին,

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 250 ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղղուիլ և տրամ ուսանելու

Նաւագիրք, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
21 Մոմխանէ փողոց, Թիւ 14

ՔԻԻՆԱՐՏ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՈՑ

Ուր ամբոլ եղիս՝ անդամ կը բանին Լիվերբուլ և Ամբ-Եալէթ դէպ։

Անուանք	Թոնոց	Անուանք	Թոնոց
Ումբրիա	7718	Գանատիա	4845
Իդրուրիա	7718	Պոմբէյ	4531
Սէրբիա	7391	Սամարիա	2574
Ուրանիա	7268	Պարսիան	2408
Բաւանիա	5587	Ադրիա	2393
Սէֆիլանիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալէքսօ	2148	Բրրնիտասա	899
Քէսար	1876	Մարոգգօ	1855
Նեբրասկա	1614		

Cherbourg չոգենաւը, նաւապետ Բոթուել, Լիվերբուլէն աստ կ'սպասուի հոկտեմբեր 4 ին։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Թիւ 1, Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան, Գալաթիա
10

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

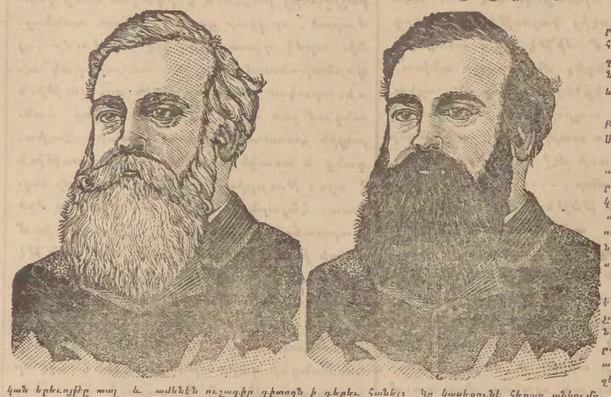

Նոր գիւտ մազերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ նիւթի գործածութեան և կամ լուացքի։

ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ԿԱՄ ԲԷԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Բաղկացեալ միայն արմատներու և խոտերու հիւթէն։ Սովորական կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ լաջանակագոյն կամ ծանծաղ սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկին ոյժը լաւի գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամէնէն բնական գոյնը տալ և. ամէնէն ուշագիր դիտողն է դեղեւ հաներ։ Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ թեւիը կ'անհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազային մարթեան։ Ուշադրութեամբ կարդալ։

ԳՈՒՆԱՒՈՐԱՆ ՆԵՂԱՆԱԿ

Սրուանի երեքշնել գործածելէ առաջ և փորը բանակութեամբ հեղու կէն դնել, սկսուառպի մը մէջ, յետոյ բարակ պղտիկ ասեղով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած սպունգով մը թեթև կերպով մազերուն վրայ անցուցէք զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչև որ հեղուկը ոչխանայ։ Բոլոր մազերը մէկ լուացով, ամենք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոյց համար մէկ անգամէ բաւ է։ Նեթ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թոյլ կ'ելլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարեներով պահելու համար կը բաւէ երեք լրջս չաբաթն անգամ մը հեղուկին գործածելու նոյն եղանակը գործածելու է մարուքին և պեխերուն համար։ Պէտք կայ գլուխը լուալ գործածութենէն առաջ կամ ետքը Մեղրն գլխին և ձեռները լուալ առ. ի գոյութիւնն։

Դան. Նեթ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործածութենէն ետք։ գլուխը լուալու է ջիլ մը այդրովի. ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թեթեւապէս թրջած սպունգ մը և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՍՊՈՒԱՆ՝ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ, Վ. դիմուտ, Պահականոցին քով, կայսրան Ղալաթիա-Շեշլիի Թրամվէյից, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 601

ՈՍԿԵԱՅ ԵՒ ԱՐԾԱԹԵԱՅ ՎԱԵՑ ՄԻՏԱԼՔ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄՆ ՊԱՏՈՒՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ 1872 ՓԱՐԻԶ
ՍՏԱՄՈՒԹԻ ՀԻԱՆԴՈՒԹԵՆՆԵՐ

ՏԻՒՌԱՆԻ ԳԻՆԻ 605

Ֆրանսայի և. օտար բժշկաց 4 000է աւելի ներքողելց վկայութիւնք կ'ապացուցանեն ազդեցութիւնն այս գինիին, որ Ալիքանթէի գինիին չափ ախորժահամէ։

Կարմրութիւն և զարգացուցիչ արիւնեղծ կ'աւելցնէ ախորժակը և կը դիւրացնէ մարսողութիւնը

ԿԵՂԵՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԾԱՆՆԻՆ ԵՒ ԺՈՒՏԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

ՀԱՆՐԱՀԱՅՏ ԵՒ ՊՐՈՆՇԻՊ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՅՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՅՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՇՆՉԱՓՈՂԼԻ ԵՒ ԻՄԱՆԱԼՈՒԹԵՆՆԵՐ դեմ իբր ապահով դարման այս գեղեցիկ վայելած համբաւը միշտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զորս Պ. Բօուէլ կ'ստանայ անոնցմէ որք գործածած և ճանչցած են նորա յատկութիւնները։

«Անգլիոյ թագուհւոյն Նիզիլի թագաւորական վրայ, ի Ուէք, Էնգլոմիա։

«Սիրելի պարան, Ըստ որում կը նեղուսի յամառ հազէ մը որ դիշերը կ'արգելուր ինձ քնանալ և ցերեկը հանգիստ անցունել, Վ. սեմ. Կոմս Քարթինէյան ձեռնարաւորին գործածութենէն իսկ զգալի բարւոքում կրեցի, առաջ իսկ պէտք ունենալու գործերս դադրեցնելու, և առաջին փորը արուակը բոլորովին բուժեց զիս։ Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած կը վստահութիւնս կը յանձնարարեմ զայն պլրդ։ (Սոր.) Վ. ԼԻՆԶԼԻ, Նեղլի թագաւորական»

2 շիլին 3 բէնսի և 11 շիլինի—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՕՄԱՍ ԲՕՈՒԷԼԻ, 4, Սուպոն Բալէյա, Պլաքֆրիարս

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով։
Մ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՍՊՈՒԱՆ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. դիմուտ, պահականոցին քով, կայսրան Թրամվէյից, 95 և 97
60!

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Ամսոյ	Ժամ	Ելք	Ելքի տեղը	Հասնելու տեղը
Բշ.	17 29	Եր.		Օտէսա	
Գշ.	18 30	5	Եր.		Աղէքսանդրիա
Դշ.	19 1	10	Առ.	Ինոմոլու	
Գշ.	19 1	10	Առ.	Սեվաստոպոլ	
Եշ.	20 2	2	Եր.	Օտէսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչհ Գաբու։ 26

MERVEILLEUSE DÉCOUVERTE!
Plus d'ASTHME, Plus de SUFFOCATIONS
Les Papiers, les Poudres, les Cigarettes, à base de narcotiques, calment momentanément vos souffrances épouvantables, mais vous tuent sûrement.
ASTHMATIQUES!
Le SEUL CURATIF de l'ASTHME,
Le SEUL REMÈDE INOFFENSIF qui GUÉRIT, c'est la
LIQUEUR DE L'ÉTOILE
du Docteur Lartes, parfaitement et préparée par Mario LUCIAUX, Pharm.-Ch., 154, r. Ste-Catherine, BORDEAUX
Une intéressante Notice, contenant tous les renseignements sur la médication et de nombreuses attestations de son efficacité, est envoyée gratis et franco à tous ceux qui la demandent.
DÉTAIL: Dans toutes les bonnes Pharmacies.

Գլխաւոր գործակալ Ս. ՏՈՒՄԱՏԵԱՆ
ՏՈՒՆԴԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿԱՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՐԻՆ ՏՈՐԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ—Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչև ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առանական կարողութեան վարանում կորուստ, եւ առանական ոյժերու կորուստն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ գլուխարմատութիւնը, ջղային եւ սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամնոյ հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները։ Ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապառամ։ Կը կասեցնէ դիւնական ոյժերու ոնե կորուստը յառաջ եկած է ո՞նչ է պատճառ։

Ջղային տկարութեան եւ սառը հեռուանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական եւ ճնարան է Մեյամոդեռութեան գաղտնիներն եւ սիրտանիք կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ։

ՏՈՐԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ Ջղային հլէթ եւ ուղեղային գրգռութիւն կ'ստեղծէ, արեան մէջ մեծանալով կենսական եւ լեկտրական տարրը, Ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական մշմարիտ գրգռութիւնն է։ Առանական կորովը կը կենդանացուցէ մարդկային ամէնոյ գրգռեան մէջ, մարմնոյն եւ ոգոյն տալով հուժկու եւ առոյգ առողջութիւն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Աճորդանամ է, կը զարգացնէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն ի կուտայ ուղեղին, ջղային գրգռեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գոր ծածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային գրգռեան եւ մասնաւորապէս կարողութեանց նշանաւոր յաւելումն եւ կօրութեան եւ բարօրութեան զգալիմբ մը այլ վարժութիւնն հիւանդը շատուց ի վեր կ'սպասէր։ Ասոնց պատճառ կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լրնի հանդարտ եւ կաղդուրիչ։ Դէմքը կ'սկսի լենալ, շրթունքը կը գունաւորի, աչքը շողուն կը լրնի, մարմնը պատնա եւ առաղ դարձ մը կ'առնու, մարդը այժ կ'սառնանայ։

Զգուշացէք սոր նմանութիւններէն։ Տարբեր Լալորի ճշմարիտ ֆոսֆոտինը պարունակեալ է մեն դիշերուն մէջ որը քրիստոնական կառավարութեան գրաւոր կը կրնն սա բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England. Լրան փոխադրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բարվաքիւ վասնգաւոր եւ ֆասակար կեղծեր։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով,
601 Մ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՍՊՈՒԱՆ
Ընդհանուր Ընդհանուր մթերանոց, Վ. դիմուտ պահականոցին քով, կայսրան Թրամվէյից, 95 և 97.

ՓԱՈՒՋՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ
(ԼԱՍԻԻԲ)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՋ ՊՐԻԹԻՆ ՐԻՊԼՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքանց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուկէ մուճակներն, որք իրենց վրայ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն չլինուած են կոպտ բէրէտով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուկէ մուճակները կը գերազանցեն քսան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռի մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իբրեւ նշան, կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սեպուհ աղա Տէվիրճեանի թիւ 47 և 49 խանութն և բոլոր քաուչուկէ մուճակ, վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Գօճաման Օղլու խանի Ճորճի կիտրոլի թիւ 13 մթերանոցը։ 167

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ցաւերու կը ընդ խորոմներն և. ն. և. կերպով յառաջ եկած ապիներու։ Պանկրեասցին ծաղի նշանները, ցաններ, արեան թարամ պարուցքը եւլն։

Դէմքին կուսայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Գեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Գէլլէ, Ֆընտըքլիան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Լոնտոնա Գարուանու, Գալաթիա, նեւքաք գալաթրրմ, Գալաթասրայ քովն—Սեղեմերկն զգուշանալու համար, գիտել միայն մթերանոցին։ 33

ՊՈՒՏԱՐԷԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ
(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ յառաջդիմութեան, մշակման կարողութեան եւ արտադրման մեծ միտքը ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարաւորք նշանական էին իբր առաջին մրցանակ մաքրողական հանքաջրոց համար։

Այս աղբիւրը մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ։ Կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով։ բայց ասոնք բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդեցութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖՈՒՆԳՈՒԱ-ՓՕԶԼԻՆ աղբիւրը վերջերս դրուատուած է բարձրի բժշկական Ակադեմիային և Լոնտոնի համաշխարհ. Լիմտըն-Հարբիդալ հիւանդանոցին. բաց ասած, այս ջուրն արդեն առաջին փորձով կը յայտնի ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսքարարներ ձրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու, դիւաւոր դեղատանց և Պուտապէշի գրասենեակին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնելու համար, խնդմութիւն է միշտ փնտռել «Ֆրանսուա-Յոզէֆի մաքրողական Աղ գեւբ»ին դրոշմը որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

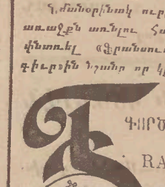

ԳԱՐԹԱՄԵՑԷՔ ՄԻՇՏ ՁՈՒՐՆ

RANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱՐԷԹԻ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Իւրաքանչիւր եղանակի սկիզբը սառամբարներ մաքրելու համար։

ԱՄԷՆ ՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱՆՈՒԻ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մէզիքի և Ս. Քրիսդիակէս Պոլիս, Ս. Գասդրիասէս և Ա. Թիթոս Գալաթիա, Հ. Քանդրա ի Իզմիր։ Թուրքիոյ համար գործակալն է Պ. Ֆ. Գէլլէ, ի Պոլիս։ 34

ԱՐԵՒԵԼ ԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԵՐԹԵ ԽԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՆԹՄԱՆ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
	Առաւօտ												Իրիկուն									
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Կ. Պոլիս	6	30	7	...	7	30	7	50	8	30	9	..	9	30	10	...	10	30	1	...	11	30
Գուսմ-գարու	6	39	7	9	7	39	8	8	8	39	9	9	9	39	10	9	10	39	1	9	11	39
Եէնի-գարու	6	43	7	13	7	43		...	8	43	9	13	9	43	10	13	10	43	11	13	11	43
Տաուտ փաշա	...		...		...		...		...		...		...		...		...		...		...	
Սամաթիա	6	49	7	19	7	48		...	8	49	9	18	9	49	10	19	10	49	11	18	11	46
Եէնի-գուլէ	6	54	7	23	8	1	8	22	8	54	9	21	9	54	10	23	10	54	11	21	11	54
Մաղրիթլի	7	9	7	33	8	12	8	39	9	6		...	10	5	10	33	11	6	...	...	12	6
Այ Սթէֆանօ	7	18		...	8	21	8	52	9	15		...		...		...	11	15	...	...	12	17
Քիւչիւք Չէք		...		...		9	2	...		...		...		...		...		...		...	12	25

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՆԹՄԱՆ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	51
	Առաւօտ											Իրիկուն										
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Քիւչիւք Չէք		...	6	50		...		...		...		...		...		...		...		...		...
Այ Սթէֆանօ	6	30	7	...		...	8	...	8	30		...		...	9	30		...		...	11	30
Մաղրիթլի	6	40	7	10	7	40	8	11	8	40		...		...	9	40	10	10	10	40		...
Եէնի-գուլէ	6	52	7	22	7	51	8	23	8	52	9	26	9	53	10	24	10	53	11	26	11	53
Սամաթիա	6	56	7	26		...	8	26	8	56	9	29	9	57	10	28	10	57	11	29	11	57
Տաուտ փաշա		...		...		...		...		...		...		...		...		...		...		...
Եէնի-գարու	7	2	7	32		...	8	32	9	2	9	34	10	3	10	34	11	3	11	34	12	3
Գուսմ-գարու	7	8	7	38	7	59	8	38	9	8	9	38	10	8	10	38	11	8	11	38	12	8
Կ. Պոլիս	7	16	7	46	8	7	8	46	9	16	9	46	10	16	10	46	11	16	11	46	12	16

Փոքր ծրարներն անխարիր կ'ընդունուին ամէն կառամբի մէջ, իսկ մեծ ծրարը Պոլսէն Պուրգիլիոյ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև բանող կառամբոյց մէջ միայն ընդունուիր։ Թիւ 1 և 2 կառամբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառամբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ։